Univerzita Hradec Králové

Fakulta informatiky a managementu

Katedra ekonomie

Osobní finance a finanční poradenství

Bakalářská práce

Autor: Petra Henclová
Studijní obor: Finanční management

Vedoucí práce: Ing. Jaroslava Dittrichová, Ph.D.

Hradec Králové duben 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Hradci Králové dne Petra Henclová

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Jaroslavě Dittrichové, Ph.D. za metodické vedení práce a poskytnutí cenných rad a odborných poznatků při zpracování této bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá analýzou financí jednotlivců a domácností s ohledem na jejich současnou životní situaci. Byly vytvořeny tři modelové příklady demonstrující důležitost finančního plánování. Ke každému příkladu bylo zpracováno portfolio, kde byly využity spořicí a investiční produkty dostupné na finančním trhu České republiky. Byla formulována doporučení, kterými by se jednotlivci a domácnosti měli řídit, aby bylo splnění jejich cílů reálné. Na závěr byla definována obecná doporučení, kterými by se měl řídit každý investor. Cílem této bakalářské práce byla analýza osobních financí vybraných typů spotřebitelů a vytvoření vhodného portfolia, které jim pomůže dosáhnout dlouhodobých cílů a poradí při rozhodování o tom, jak naložit s úsporami.

Annotation

Title: Personal finance and financial consulting

This bachelor thesis analyzes the finances of individuals and households with regards to their current life situation. Three model situations were created to demonstrate the importance of financial planning. Each example was supplemented by portfolio where saving and investment products available in the financial market of the Czech Republic were used. Recommendations that individuals and households should follow in order to accomplish their goals were formulated. The general recommendations for an investor were defined at the end. The bachelor thesis was to analyze the personal finances of selected types of consumers and create a suitable portfolio that could help them achieve long-term goals and advice while deciding how to deal with the savings.

Obsah

1 Úvod ... 1
2 Cíl a metodika ... 2
2.1. Cíl práce ... 2
2.2. Metodika zpracování ... 2
3 Bankovní a investiční produkty ... 3
3.1. Finanční trh ... 3
3.2. Struktura finančního trhu ... 4
3.2.1. Peněžní trh ... 4
3.2.2. Kapitálový trh ... 4
3.3. Banky a bankovní systém ... 5
3.4. Bankovní produkty ... 5
3.4.1. Bankovní finančně úvěrové produkty ... 7
3.4.2. Depozitní (vkladové) bankovní produkty ... 9
3.4.3. Platebně zúčtovací bankovní produkty ... 10
3.4.4. Produkty investičního bankovnictví ... 10
3.4.5. Pokladní a směnárenské produkty ... 10
3.5. Investování ... 10
3.6. Investiční instrumenty ... 11
4 Osobní finance ... 15
4.1. Finanční plánování ... 15
4.1.1. Fáze osobních a rodinných financí podle věku ... 17
4.2. Investiční dotazník a rizikový profil ... 20
4.2.1. Velmi konzervativní investor ... 20
4.2.2. Konzervativní investor ... 20
4.2.3. Vyvážený investor ... 20
4.2.4. Dynamický investor ... 20
4.2.5. Agresivní investor ... 21
5 Modelové příklady osobních finančních plánů pro různé typy spotřebitelů ... 22
5.1. Výkaz příjmů a výdajů ... 22
5.1.1. Příjmy ... 22
5.1.2. Výdaje ... 23
5.1.3. Výkaz příjmů a výdajů ... 24

5.2. Rozvaha ... 25
5.3. Modelové situace ... 27
5.3.1. Studentka Anna ... 27
5.3.2. Mladý pár ... 32
5.3.3. Starší manželský pár Novákovi ... 39
6 Shrnutí a doporučení ... 43
6.1. Shrnutí ... 43
6.2. Doporučení ... 43
7 Závěr ... 47
8 Seznam použité literatury ... 48
8.1. Literární zdroje ... 48
8.2. Elektronické zdroje ... 48
9 Seznam obrázků, grafů a tabulek ... 50
10 Seznam příloh ... 50

1 Úvod

Peníze hrají v životě každého jedince velmi významnou a nenahraditelnou roli. Slouží k uspokojování potřeb a zajištění určitého životního standardu. Zdrojem peněžních prostředků je závislá činnost nebo samostatná výdělečná činnost ve formě podnikání. Nicméně dalším zdrojem financí mohou být naše aktiva. Tím, že dále investujeme, chráníme náš majetek před znehodnocováním inflací a dále ho rozšiřujeme. To, že investování není pouze pro bohaté, jak si někteří lidé myslí, bych ráda ukázala na modelových příkladech v této bakalářské práci.

Tématem této práce jsou osobní finance a finanční poradenství. Na dnešním trhu se objevuje nepřeberné množství finančních poradců, jejichž služby můžeme využít, avšak v této práci bych ráda představila základní informace o finančním trhu a osobních financí, kterým by měl rozumět každý jedinec bez ohledu na to, jestli využije služby experta na finance.

První část práce se zaměřuje na jednotlivé spořící produkty a investiční instrumenty, které banky a spořitelny v České republice nabízejí. Není možné vyznat se v produktech všech finančních institucí, protože ke konci roku 2013 bylo podle údajů ČNB v České republice na 44 bank a poboček zahraničních bank. Avšak je důležité porozumět principu fungování účtů a spořících produktů, protože jako majitelé běžného účtu se s nimi setkáváme téměř denně.

Následující část je věnována osobním financím a jak se mění plánování financí jednotlivce podle jeho věku. Investoři jsou rozděleni do skupin podle jejich přístupu k riziku a jednotlivé skupiny jsou zde popsány i s investičními instrumenty, které jim jsou doporučeny.

Třetí část se zabývá praktickou aplikací osobních finančních plánů na tři různé typy spotřebitelů. Nejdříve je podrobně popsána jejich finanční situace a jejich plány do budoucna. Podle jejich přístupu k riziku a horizontu splnění jejich cílů je jim přidělen investiční profil a sestaveno portfolio s odpovídajícími spořícími a investičními produkty. Portfolio je propočítáno několik let dopředu, pouze spoření na penzi je vyčísleno až do doby odchodu do důchodu.

Na konci celé práce je shrnutí a doporučení pro plánování osobních financí.

2 Cíl a metodika

2.1. Cíl práce

Cílem práce byla analýza osobních financí a investičních možností občana na finančním trhu České republiky a vytvoření modelových příkladů a řešení pro vybrané typy spotřebitelů.

2.2. Metodika zpracování

Práce je rozdělena do dvou hlavních částí, teoretické a praktické. Teoretická část vychází z odborných literárních a elektronických zdrojů uvedených v seznamu zdrojů, a to zejména z knihy Osobní a rodinné bohatství od Filipa Miloše a knihy Základy financí od Dittrichové a kol. Dále byly využívány platné zákony České republiky pro přesné znění odborných pojmů v podkapitole investování.

V praktické části byly vytvořeny modelové příklady pro typické spotřebitele. Spotřebitelé nejdříve byli představeni a po podrobné analýze jejich financí jim bylo navrženo portfolio produktů. Bankovní a investiční produkty obsažené v této práci jsou reálně dostupné produkty pro všechny občany České republiky. Byly využity produkty bank s rozhodujícím postavením na českém trhu, např. Česká Spořitelna, ČSOB, Komerční banka. Konkrétní portfolia byla vytvořena s využitím vlastních výpočtů, oficiálních kalkulaček a dostupných informací ze serverů bank. Výpočty byly zaokrouhlovány na dvě desetinná místa pro zachování větší přesnosti. Údaje byly uspořádány do přehledných tabulek a následně zhodnoceny.

V portfoliu se objevují běžně používané produkty jako běžný účet, spořicí účet, stavební spoření a penzijní připojištění. Z méně využívaných produktů se objevují zajištěné podílové fondy od ČSOB. Jednotlivé produkty jsou vybrány podle vztahu investora k riziku a časového horizontu jeho investic. Portfolia jsou namodelována na konkrétní situaci spotřebitele, na závěr jsou však definována doporučení, kterými by se měl řídit každý investor.

3 Bankovní a investiční produkty

3.1. Finanční trh

Finanční trh je místo, kde se střetává nabídka a poptávka po penězích. Nabídku představují úspory, dočasně volné prostředky, které chtějí jejich majitelé investovat a zhodnotit. Poptávku představují půjčky, lidé poptávající tyto přebytečné peníze je za cenu úroku dále využijí. Tento systém se nazývá alokace peněžních prostředků neboli přemisťování peněžních prostředků. Dochází ke shromažďování volných peněžních prostředků, jejich efektivnímu rozmisťování a přerozdělování a transformace na investice.

K alokaci dochází prostřednictvím institucí působících na finančním trhu a finančních instrumentů. Může probíhat v podobě přímého financování, kdy se domluví sám věřitel a dlužník. Je to nejjednodušší forma financování, ale doprovázena vysokou mírou rizika. Mezi přímé financování patří vypůjčení peněz od přítele nebo odkoupení cenných papírů přímo od emisní společnosti. Častější je nepřímé financování s využitím finančního zprostředkovatele. Finanční zprostředkovatelé se dělí na bankovní a nebankovní. Mezi bankovní zprostředkovatele patří banky, úvěrové a finanční ústavy, spořitelny a záložny. Mezi nebankovní zprostředkovatelské instituce patří pojišťovny, investiční fondy, podílové fondy a penzijní společnosti. Účastníky finančního trhu mohou být jak fyzické osoby, tak osoby právnické, dále stát, státní orgány, organizace, instituce, finanční a úvěrové instituce a centrální emisní banka České republiky Česká národní banka. Mezi základní funkce finančního trhu patří funkce depozitní, kreditní, funkce likvidity, platební funkce, funkce ochrany proti riziku a funkce politická. [1: s. 92-97]

3.2. Struktura finančního trhu

Graf 1: Rozdělení finančního trhu

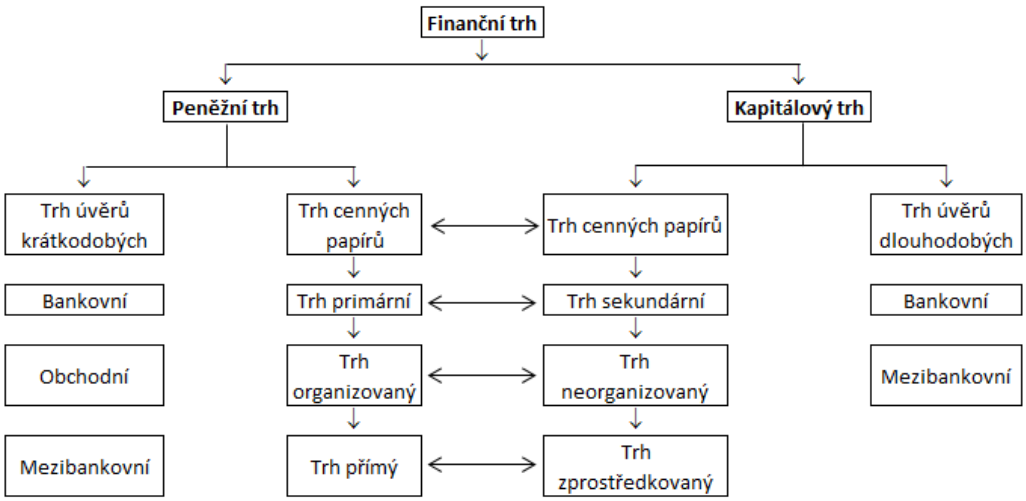

Zdroj: DITTRICHOVÁ, Jaroslava, Jitka PTATSCHEKOVÁ a Vojtěch JINDRA. Základy financí, str. 97.

3.2.1. Peněžní trh

Peněžní trh je část finančního trhu, na které se obchoduje s krátkodobými cennými papíry a krátkodobými úvěry se splatností do jednoho roku. Obchody probíhají mezi komerčními bankami navzájem, mezi komerčními bankami a bankou centrální v rámci měnové politiky a mezi dalšími finančními i nefinančními institucemi. Investice na peněžním trhu se vyznačují vyšší likviditou, nižším rizikem, ale také nižším výnosem. Trh krátkodobých cenných papírů zahrnuje směnky, šeky, depozitní certifikáty, krátkodobé státní cenné papíry, pokladniční poukázky atd. Podniky využívají peněžního trhu k financování krátkodobého provozního kapitálu.

3.2.2. Kapitálový trh

Kapitálový trh je část finančního trhu, na které se obchoduje se střednědobými až dlouhodobými cennými papíry a úvěry. Splatnost je vyšší než jeden rok a zpravidla čím delší investice, tím vyšší výnos. Mezi obchodované instrumenty patří dluhopisy, akcie, hypoteční zástavní listy, podílové listy apod. Kvůli delší době splatnosti jsou s obchodováním na kapitálovém trhu spojena i vyšší rizika, mezi která patří riziko insolventnosti dlužníka, inflační riziko, měnové riziko, politické riziko, reinvestiční riziko nebo tržní riziko. Je s tím spojena i nižší likvidita a riziko, že pokud bychom potřebovali cenné papíry přeměnit na peníze dříve, než bylo sjednáno, mohlo by to

přinést vysoké ztráty. Pokud dodržíme investiční horizont, kapitálové investice přináší výrazně vyšší výnosy než investice na peněžním trhu. Podle konkrétních obchodovaných nástrojů lze trhy dále rozdělit na dluhové trhy, akciové trhy, komoditní trhy a devizové trhy.

3.3. Banky a bankovní systém

Banky jsou jedním z nejvýznamnějších finančních zprostředkovatelů, jehož hlavní činností je přijímání vkladů, poskytování úvěrů a provádění platebního styku. Činnost bank je upravena zvláštním zákonem č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů: *„Bankami se rozumějí akciové společnosti se sídlem v České republice, které*
a) přijímají vklady od veřejnosti, a
b)poskytují úvěry,
a které k výkonu činností podle písmen a) a b) mají bankovní licenci.“ [2: §1]
Bankovní licenci uděluje Česká národní banka a vstup do bankovní sféry reguluje tím, že stanovuje základní podmínky pro získání licence. Obchodní banky musí splňovat kapitálovou přiměřenost, přiměřenost likvidity, úvěrovou angažovanost, poskytování informací, dodržování pravidel před nelegálními praktikami a povinné minimální rezervy. Dále musí povinně platit pojistné do Fondu pojištění vkladů, které má ochránit nejen banku ale hlavně vkladatele. Kromě základních funkcí může banka vykonávat i další činnosti, pokud k nim má povolení v bankovní licenci – jedná se například o bezhotovostní platební styk, směnárenskou činnost nebo obchody s cennými papíry.

3.4. Bankovní produkty

Bankovní produkty (obchody) se mohou členit dle více hledisek, pro účely této práce rozčlením obchody z pohledu banky a také z pohledu klienta.

Banka má členění založené na odrazu obchodů v bilanci banky a rozlišuje je na aktivní, pasivní a bilančně neutrální.

Aktivní obchody – obchody, které mají dopad v aktivech rozvahy banky a banka v nich vystupuje jako věřitel. Výnosy plynou z úroků z půjček, které banka poskytuje klientům. S tím jsou také spojena vyšší rizika spojená s neschopností klientů splácet své závazky. Patří sem poskytování úvěrů a nákup cenný papírů.

Pasivní obchody – obchody, které mají dopad v pasivech rozvahy banky a banka v nich vystupuje jako dlužník a vznikají jí závazky. Banka si vypůjčuje volné cizí zdroje, které dále přeměňuje na úvěry, ze kterých plynou výnosy. Mezi pasivní obchody patří přijímání vkladů od klientů, prodej cenných papírů, půjčky od jiných bank.

Bilančně neutrální obchody - tyto obchody se neobjevují v rozvaze banky a banka v nich nevystupuje jako věřitel ani jako dlužník. Výnosem z těchto služeb jsou poplatky, provize nebo odměny. Tyto služby nejsou příliš výnosné, ale jsou to služby základní, na které jsou navázány výnosnější produkty nebo služby doplňkové, které mají získat širší klientelu a nabídnout jim určitou nadstavbu.

Mezi tyto obchody zahrnujeme:

- služby platebního styku,
- směnárenskou činnost,
- investiční poradenství,
- obchody s cennými papíry,
- poradenské služby,
- depotní činnosti – možnost úschovy v bezpečnostních schránkách a trezorech,
- svěřenecké služby,
- devizové obchody.

Další členění vnímá jako důležitější část obchodu klienta a obchody rozděluje dle funkce, kterou plní bankovní produkty pro klienta banky. Autoři Revenda a spol. [3] tyto produkty dělí do pěti základních skupin:

- ***bankovní finančně úvěrové produkty,***
- ***depozitní (vkladové) bankovní produkty,***
- ***platebně zúčtovací bankovní produkty,***
- ***produkty investičního bankovnictví,***
- ***pokladní a směnárenské produkty.***

3.4.1. Bankovní finančně úvěrové produkty

Poskytování úvěrů je jedna z nejdůležitějších činností bank. Je mnoho druhů úvěrů a jejich členění není snadné. Podle doby splatnosti se dělí na krátkodobé (se splatností do jednoho roku), střednědobé (se splatností do pěti let) a dlouhodobé (se splatností delší než pět let). Podle účelu, na který jsou poskytovány, se dělí na podnikatelské (k zahájení podnikání, provozní, investiční) a soukromé. Bankovní finančně úvěrové produkty dělíme do tří skupin:

- *peněžní úvěry* – představují reálné poskytnutí finančních prostředků klientovi. Klient musí do stanovené lhůty splatit úvěr navýšený o úroky. Mezi konkrétní úvěrové produkty patří např. kontokorentní úvěr, úvěr eskontní, hypoteční nebo spotřebitelský.
- *závazkové úvěry a záruky* – jde zejména o bankovní záruky, kdy se banka zaručuje za svého klienta a v případě neschopnosti klienta dostát svým závazkům, se zavazuje splatit jeho závazky. Kromě bankovních záruk sem patří také akceptační a avalový (ručitelský) úvěr.
- *alternativní formy financování* – představují možnost získání finančních prostředků po splnění předem daných podmínek. Patří sem např. faktoring a forfaiting.

Kontokorentní úvěr

„Kontokorentní úvěr je poskytovaný na kontokorentním (běžném) účtu tak, že zůstatek účtu může přecházet do debetu.“ [3, s. 99] Tento úvěr se sjednává na rok a řadí se tedy mezi krátkodobé úvěry. Klient při využívání účtu není vázán na dostupnout hotovost a automaticky při provádění plateb může jít do debetu a čerpat úvěr. Při sjednávání účtu se stanovuje úvěrový rámec, který udává maximální možný debet na kontokorentním účtu. Pokud klient dodržuje splácení, banka s ním může každý rok smlouvu prodloužit a úvěr může mít střednědobý až dlouhodobý charakter.

Eskontní úvěr

Eskontní úvěr je úvěr, při kterém banka odkupuje směnky od klienta, za což si sráží úrok, tzv. diskont. Diskont tedy představuje rozdíl mezi nákupní cenou a cenou

nominální. Směnky odkupuje před datem splatnosti a úvěr je splacen v den splatnosti směnky.

Hypoteční úvěr

Hypoteční úvěr je definován v zákoně č. 190/2004 Sb., o dluhopisech jako *„úvěr, jehož splacení včetně příslušenství je zajištěno zástavním právem k nemovitosti, i rozestavěné, když pohledávka z úvěru nepřevyšuje dvojnásobek zástavní hodnoty zastavené nemovitosti.“* [4: §28]

Zástavní právo k nemovitosti je tedy jeho základním charakteristickým rysem, který ho odlišuje od spotřebitelských úvěrů a znamená nižší riziko pro banku. Řadí se mezi dlouhodobé úvěry se splatností od 5 let do 30 let. Podle S. Poloučka [5] je průměrná skutečná doba hypotečního úvěru ve světě kolem 13 let a v České republice je považováno za optimální 20 let. Úroková sazba je nižší s porovnáním s jinými spotřebitelskými úvěry a může být stanovena pevnou sazbou po celou dobu splácení, pohyblivou sazbou nebo kombinací dvou zmíněných.

Finanční prostředky získané hypotečním úvěrem jsou využívány na výstavbu nebo opravu nemovitosti. Klienti mohou využít také neúčelový hypoteční úvěr, tzv. **americkou hypotéku**, kterou mohou financovat jakékoliv zboží a služby, ale stále tu platí podmínka zástavního práva k nemovitosti. [6: s. 115]

Spotřebitelský úvěr

Spotřebitelské neboli spotřební úvěry jsou poskytované fyzickým osobám a zpravidla není znám účel jejich využití. Protože se řadí mezi neúčelové, je s nimi spojeno vyšší riziko pro banku a úroková sazba je relativně vysoká. Pro snížení rizika banka požaduje určitý druh záruky, ručení, kdyby dlužník nebyl schopen splácet. K zajištění úvěru se využívá ručení další osoby, zástava movité i nemovité věci a další. Klient musí při sjednávání úvěru znát výši sazby RPSN.

RPSN = **roční procentní sazba nákladů** (efektivní úroková míra) – *„vyjadřuje procentní podíl z dlužné částky, který je spotřebitel povinen zaplatit věřiteli za období 1 roku a počítá se podle závazně stanoveného vzorce“* [3, s. 102]

3.4.2. Depozitní (vkladové) bankovní produkty

Tyto produkty odpovídají pasivním obchodům z pohledu bilance banky, tzn. banka vystupuje jako dlužník a získává cizí kapitál od klientů, kteří vkládají své volné prostředky. Základní formy těchto obchodů jsou:

- *přijímání vkladů* – vklady na viděnou, termínované, úsporné a spořící vklady,
- *emise bankovních dluhopisů,*
- *speciální bankovní produkty* – stavební spoření, emise hypotečních zástavních listů.

Vklady na viděnou

„Vklady na viděnou (vklady na požádání, vista vklady, běžné vklady) jsou kdykoli bez výpovědní lhůty splatné vklady klientů u bank.“ [3: s. 106] Jde o běžné účty, jejichž hlavní náplní je provádění platebního styku.

Termínované vklady

„Termínované vklady jsou vklady na pevnou (výše vkladu se během jeho trvání obvykle nemění) a zpravidla větší částku, kterou klient ukládá u banky za účelem vyššího úrokového výnosu s tím, že se po sjednanou dobu dobrovolně vzdává možnosti disponovat s vkladem.“ [3: s. 107] Pokud by klient potřeboval vybrat peníze z termínovaného účtu dříve, je nucet platit smluvní sankce. Termínované účty jsou spojeny s nízkým rizikem a jsou využívány k rozložení finančních prostředků.

Bankovní dluhopis

„Bankovní dluhopis je cenný papír, s nímž je spojeno právo majitele na splacení dlužné částky a povinnost banky jako emitenta toto právo uspokojit.“ [3: s. 108] Bankovní cenné papíry nepodléhají povinnosti zákonného pojištění vkladů, s čímž je spojeno vyšší riziko a zároveň vyšší výnos.

Stavební spoření

Stavební spoření je produkt, který v sobě kombinuje jak možnost ukládání a zhodnocování peněz, tak možnost úvěru ze stavebního spoření. Spoření probíhá po smluvenou dobu a ve stanovené výši. Výhodou je státní příspěvek, který je připisován ročně a jeho výše je závislá na velikosti vkladů. Po určité době spoření, shromáždění určité částky a splnění dalších podmínek má klient nárok na čerpání úvěru ze

stavebního spoření a využít ho k účelům stanoveným zákonem. Stavební spoření mohou provozovat pouze specializované banky, které mají udělené povolení v licenci banky.

3.4.3. Platebně zúčtovací bankovní produkty

V rámci této funkce banka zajišťuje tuzemský i mezinárodní platební styk, což patří k nejzákladnějším funkcím. Platba probíhá prostřednictvím hotových peněz nebo bezhotovostními převody, při čemž se při bezhotovostní platbě využívá příkaz k úhradě, příkaz k inkasu, šek, směnka, platební karty a dokumentární platby.

Bezhotovostní platby prováděné v rámci České republiky jsou vypořádány přes clearingové banky, kde mají jednotlivé banky svůj účet.

3.4.4. Produkty investičního bankovnictví

Znamenají možnost finančního investování, úschovu a správu cenných papírů a poradenské služby s tím spojené.

3.4.5. Pokladní a směnárenské produkty

Znamená to manipulaci s hotovými penězi (výměna poškozených bankovek) a také výměnu peněz z jedné měny do jiné.

3.5. Investování

„*Investování je obětování současné hodnoty peněz za účelem získání hodnoty budoucí*.“ [7: snímek 16] Investováním uchováváme hodnotu našich peněz a chráníme je před znehodnocením inflací. Kromě ochrany před inflací má přinášet také výnosy, které mohou mít dvě podoby [8: s. 341]:

- běžné pravidelné příjmy z investice (dividendy u akcií, výnosy u dlouhopisů),
- růst tržní hodnoty investice – kapitálové výnosy.

Investovat lze do finančních cenných papírů nebo do reálného majetku (nemovitosti, umělecké díla, komodity). Výběr finančního instrumentu závisí na třech základních ukazatelích – riziku, výnosu, likviditě – které navzájem utváří **magický trojúhelník investování**.

Obrázek 1: Magický trojúhelník investování

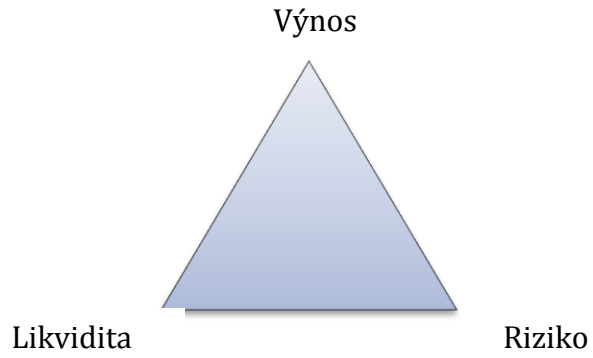

Zdroj: DITTRICHOVÁ, Jaroslava. Studijní materiály k předmětu burzy a finanční trhy, vlastní úprava

Magický investiční trojúhelník znázorňuje tři základní vlastnosti, které charakterizují a odlišují různé druhy investic. Investoři se musí rozhodnout, jaký poměr těchto parametrů je pro ně přijatelný, protože nelze maximalizovat všechny (vysoký výnos, vysokou likviditu a nízké riziko). Investice s delším investičním horizontem mají nízkou likviditu. Ve finančním plánu s těmito financemi není počítáno dříve, protože jsou určeny na splnění dlouhodobých cílů. Tyto investice si mohou dovolit vyšší riziko (akcie), což nám přináší vyšší výnosnost (díky vyššímu riziku a době zhodnocování). Krátkodobé investice nemají čas na zhodnocení, takže výnosnost bude minimální. Investovat by se mělo do instrumentů, kde je vyšší likvidita a peníze budou snadněji k dispozici, a kde je nižší riziko.

3.6. Investiční instrumenty

Akcie

„Akcie je cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír, s nímž jsou spojena práva akcionáře jako společníka podílet se podle tohoto zákona a stanov společnosti na jejím řízení, jejím zisku a na likvidačním zůstatku při jejím zrušení s likvidací.“ [14, § 256] Na zisku se akcionář podílí pomocí dividend. Výši dividend určuje valná hromada na konci každého roku a nemusí být vypláceny pravidelně. Zisk může být držen ve společnosti. Akcie jsou ve dvou podobách, a to listinné a zaknihované. Listinné jsou ve formě listiny, zaknihované jsou evidovány v Centrálním depozitáři cenných papírů. Akcie, které mají pouze základní práva, zaručena ze zákona, se nazývají kmenová.

Prioritní akcie je *„akcie, se kterou jsou spojena přednostní práva týkající se podílu na zisku nebo na jiných vlastních zdrojích nebo na likvidačním zůstatku společnosti.* [14: § 278]

Dluhopisy

„Dluhopis je cenný papír nebo zaknihovaný cenný papír, vydaný podle českého práva, s nímž je spojeno právo na splacení určité dlužné částky odpovídající jmenovité hodnotě jeho emitentem, a to najednou nebo postupně k určitému okamžiku.“ [4, § 2] Vydávat dluhopisy může pouze právnická osoba se souhlasem České národní banky. Emitentem mohou být podniky, obchodní banky, ČNB, územní samosprávný celek nebo stát. Podle bonity emitenta se liší riziko spojené s dluhopisy. Mezi nejbezpečnější investice se pokládají státní dluhopisy. Dluhopisy vydávané společnostmi jsou více rizikové, avšak přinášejí vyšší výnosy. Výnos z dluhopisu se skládá z pravidelně vypláceného dohodnutého úroku (kuponu). Dluhopisy se také liší dobou své splatnosti. S dlouhodobými dluhopisy, které mají dobu splatnosti nad deset let, je spojeno vyšší riziko, nicméně nabízejí vyšší úrok.

Speciálním druhem dluhopisů jsou junk bonds. Vydávají je společnosti ve špatné finanční situaci a se špatným ratingem, které by kvůli nízké bonitě nezískali úvěr od banky. Za vysoké riziko, které přináší, nabízí mnohokrát vyšší možný výnos. Dalším druhem jsou zero bonds, kde se nevyplácí průběžný úrok. Výnosem je rozdíl mezi nákupní cenou a nominální hodnotou uvedenou na dluhopisu.

Hypoteční zástavní listy

„Hypoteční zástavní listy jsou speciálním druhem dluhopisu, jejich jmenovitá hodnota a hodnota poměrného výnosu je plně kryta pohledávkami z hypotečních úvěrů.“ [1, s. 114] Patří mezi bezpečné investice, protože podléhají dvojímu zajištění – pohledávkami z hypotečních úvěrů a zástavním právem k nemovitosti. Vzhledem k nízkému riziku nepřináší vysoké výnosy.

Státní pokladniční poukázky

Jedná se o krátkodobý dluhopis se splatností do jednoho roku. Vydává ho stát ke krytí schodku státního rozpočtu. Tyto dluhopisy patří mezi nejbezpečnější investice, ale musí být v řádech desítek až stovek miliónů korun, aby přinesly významnější výnosy.

Podílové fondy

Podílové fondy jsou fondy, které jsou spravovány investičními společnostmi a představují možnost kolektivního investování. Investiční společnosti jsou zakládány s povolením ČNB a jejich činnost se řídí zákonem č. 240/2013 Sb., o investičních společnostech a investičních fondech. Jednají svým jménem, ale na účet klientů, kteří si nakoupí podílové listy – podílníci. O nástrojích, do kterých se bude investovat, rozhodují odborníci investiční společnosti. Zisk z investic je pak rozdělen mezi podílníky, pouze malé procento si nechává společnost na správu fondu. Zisky fondů plynou z poplatků klientů. Základní pravidla pro hospodaření fondu jsou stanovena ve statusu fondu, který je schvalován ČNB.

Druhy podílových fondů:

a) **Fondy peněžního trhu** – tyto fondy mohou investovat pouze na peněžním trhu, což znamená, že mohou nakupovat pouze cenné papíry se splatností do jednoho. Nesmí investovat do rizikových nástrojů, takže nemá žádný podíl akcií. Nejčastěji investují do termínovaných vkladů a dluhopisů, které jsou zajištěné, a jejich emitent je důvěryhodný – státní dluhopisy.

b) **Fondy dluhopisové** – dluhopisové fondy investují do dluhopisů států, bank a podniků. Aby přinášely vyšší výnos než fondy peněžního trhu, musí investovat i do rizikovějších dluhopisů. Toto riziko se sníží tím, že se doba investice prodlouží alespoň na dva roky.

c) **Fondy akciové** – akciové fondy investují převážně do akcií, část majetku však mohou investovat do dluhopisů. Jsou určeny pro dlouhodobé investory, kteří jsou ochotni podstoupit vyšší riziko s možností výrazně vyšších výnosů. Fond je složen z desítek i stovek titulů, takže bankrot jedné společnosti bude vykompenzován nárůstem tržní hodnoty jiné společnosti.

d) **Fondy smíšené** – smíšené fondy jsou kompromisem mezi fondem akciovým a dluhopisovým. Tím, že investují do obou investičních nástrojů, zvyšují diverzifikaci a zvyšují možnost stálého výnosu. Velikost výnosu záleží na podílu akcií v jejich portfoliu a samozřejmě na situaci na trhu.

e) **Fondy garantované/zajištěné** – zajištěné fondy se neliší nástroji, do kterých investují, ale podmínkami pro investory. Fond garantuje investorovi určité

procento výnosu (může to být i 0 %), které mu bude připsáno po předem vymezené době investice. Pokud investor bude chtít z fondu vystoupit dříve, bude muset platit vysoké poplatky a ztrácí garanci výnosu. Při příznivém vývoji fondu může být investorovi připsán i podíl na zisku.

Graf 2: Rozdělené fondů dle typu v ČR k 31. 12. 2014 [12: s. 8]

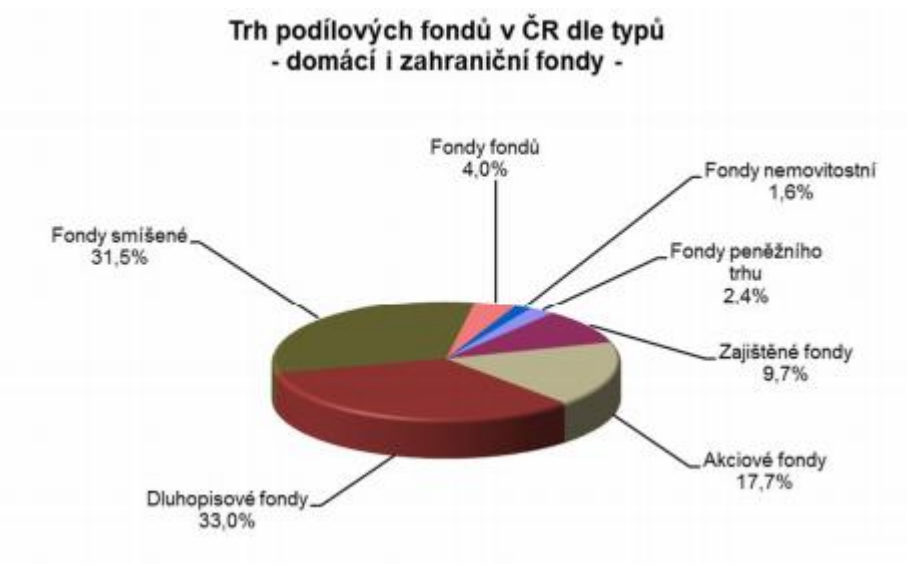

Zdroj: AKAT ČR, Asociace pro kapitálový trh České republiky,
Výroční tisková konference AKAT 2014

Finanční deriváty

Finanční deriváty jsou odvozené cenné papíry, jejichž hodnota je odvozena z hodnoty jiných instrumentů jako jsou komodity, měny, obligace a akcie, které se nazývají podkladová aktiva. *„Základním rysem termínových obchodů je časový nesoulad mezi sjednáním obchodu a jeho plněním.“* [1, s. 115] Dělí se na pevné a podmíněné kontrakty. Podstatou pevných kontraktů je smlouva o budoucím nákupu či prodeji podkladového aktiva za předem stanovenou cenu. Kupující i prodávající mají povinnost obchod provést. Mezi pevné termínové kontrakty patří forwardy, futures a swapy. Podmíněné kontrakty neboli opční kontrakty nezakládají povinnost obchod provést. Jsou předkupním právem k nákupu či prodeji, ale za určitých podmínek lze od obchodu odstoupit.

4 Osobní finance

4.1. Finanční plánování

Každý jednotlivec přijde do styku s penězi, a proto by se měl naučit co nejdříve řídit své finance a plánovat je i s ohledem na budoucnost. „*Osobní finance jsou aplikací principů finanční ekonomie na individuální (a rodinná) finanční rozhodnutí*.“ [8: s. 261] Prvním krokem je zamyslet se nad příjmy a výdaji. Úspora peněz se získá tím, že se sníží výdaje a zvýší příjmy. Snižování výdajů je možné po podrobné analýze výdajů, kdy se stanoví nezbytné výdaje (chod domácnosti, cesta do zaměstnání či školy,…) a výdaje dodatečné, které se dají snížit. Příjmy se dají zvýšit nejen lépe placenou prací, ale také zvolením vhodné investiční strategie, která pomůže zhodnotit úspory rychleji.

Základem finančního plánu je stanovení cílů, důvodů spoření. Cíle mají krátkodobý charakter (dovolená v tomto roce, nákup mobilního telefonu, nákup auta do pěti let) nebo dlouhodobý charakter (spoření pro děti na studia, spoření na stáří). Ke každému cíli se řadí odlišná možnost financování. Méně náročné plány jako nákup mobilního telefonu lze financovat z vlastních zdrojů, ostatní již budou vyžadovat zvolení investiční strategie. Stanovením, do kdy chceme cíle dosáhnout, dostaneme investiční horizont. Investiční horizont je doba, po kterou budou peníze uloženy ve zvolených investičních nástrojích. Peníze by se neměly vybírat před skončením investičního horizontu, protože to může vést ke ztrátám.

Kromě cílů a doby jejich realizace se plán soustředí na zdroje financování. Každému jednotlivému plánu náleží vlastní zdroje. Tyto peníze mohou mít formu pravidelné investice, stejná částka odkládaná každý rok, nebo jednorázové investice. Jednorázová investice se objevuje, pokud se investor dostal k větší částce peněz, kterou nepotřebuje urychleně využít, a proto se nechá zhodnocovat na finančním trhu. V této fázi se provede zmíněná analýza vlastních prostředků (příjmů a výdajů), která prozradí, kolik peněz je možné pravidelně investovat a kolik peněz je třeba nechat jako rezervu pro případ nečekaného výpadku příjmu či vyšších výdajů.

Součástí každého plánu musí být také odpovídající zajištění rizik. V případě ztráty pravidelného příjmu či nezbytného majetku bez pojištění se finanční plán zastaví a

cíle se nepodaří realizovat včas. Mezi základní pojištění patří pojištění majetku, úrazové a životní pojištění.

Po podrobném charakterizování cílů, finančních prostředků a investičního horizontu je již na řadě přiřazení odpovídajícího investičního instrumentu. Z pravidla se používají jiné instrumenty při investování na kratší či delší dobu. Při delší době investování je výhodné více riskovat a zvolit např. investice do akcií. Jsou charakteristické tím, že je tam vyšší volatilita, neboli kolísavost výnosů, ale dlouhodobě jsou výrazně výnosnější. Investor musí být seznámen s možným rizikem a v případě poklesu hodnoty okamžitě nevybírat peníze. Aby se dlouhodobě uložené peníze nevybíraly ani v případě nouze, je nutná dostatečná rezerva.

Rezerva by měla dosahovat tří až šestinásobku průměrných měsíčních výdajů. [8: s. 298] Na krátkodobé cíle se více hodí spořicí účty či termínované vklady, které sice neslibují vysoké zisky, ale peníze budou uloženy v bezpečí a zamezí se alespoň znehodnocování inflací (pokud bude čistý výnos vyšší než inflace).

Hledání konkrétního produktu je posledním krokem plánu. Druh investičního instrumentu je specifikován, stačí vybrat ten nejvhodnější z nabídky na finančním trhu.

Obrázek 2: Postup sestavování finančního plánu

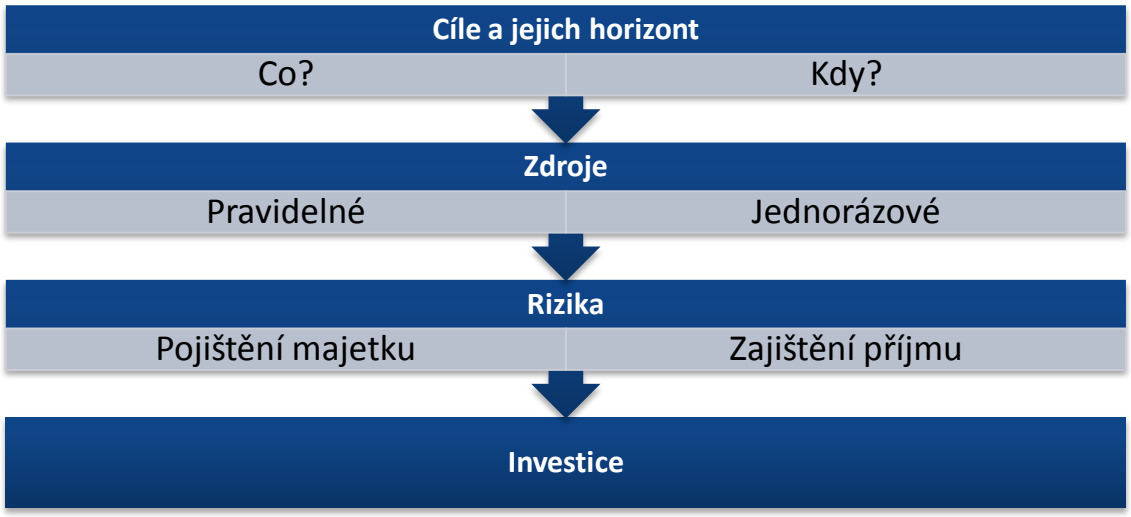

Zdroj: Vlastní tvorba

4.1.1. Fáze osobních a rodinných financí podle věku

dle M. Filipa [8: s. 220]

Nízké úspory

První fázi můžeme označit za fázi nízkých úspor. Jedná se o dobu, kdy jedinec končí školu a hledá své první zaměstnání. Stěhuje se za prací a musí platit vysoké výdaje za nájem, energie či vybavení bytu. Pokud měl našetřeno, veškeré úspory jdou ve prospěch nového bydlení a nové fáze života. Pokud nemá úspory, často najde pomoc u rodiny, která mu peníze do začátku vypůjčí. Půjčka u banky vychází v této fázi velmi nevýhodně, protože nemá stabilní pracovní místo, vysoký plat (nástupní platy bývají obvykle nižší), a je nižšího věku.

Výpůjčky

Po určité době nastává fáze výpůjček. Pokud už člověk chce zakládat rodinu, je třeba pořídit auto (pokud ho nemá) a vlastní byt či dům. Ačkoliv může mít již něco našetřeno, náklady na bydlení si žádají hypoteční úvěr. Hypoteční úvěr znamená zadlužení na spoustu let dopředu, takže je nutné mít stabilní pracovní pozici a pravidelný příjem. Dále je potřeba platit vybavení bytu a další náklady na živobytí. Tato fáze je charakteristická splácením půjček, kdy není příliš prostoru na šetření. S příchodem dětí výdaje vzrostou a bude třeba myslet i na budoucí financování jejich vzdělávání.

Investice

Fáze investice nastává, když už v domácnosti začínají přebývat toky aktiv nad toky pasiv, aneb domácnost má více peněz než je její měsíční spotřeba a výdaje. Jednou z příčin je rostoucí mzda a bonusy, které přicházejí po delší době odpracované v jednom podniku. Dalším důvodem je, že půjčky a hypotéka jsou splacené, takže peníze, které šly měsíčně na splátky a úroky, jsou nyní volně k dispozici. Tyto volné prostředky je možné pravidelně investovat do různých investičních instrumentů. Výběr záleží na tom, zda tyto peníze budou určené na nákup nového auta do pěti let, či k přilepšení na penzi a dětem do budoucnosti.

Čerpání shromážděného majetku

Poslední fáze nastává kolem šedesátého věku života, konkrétní určení záleží na rozhodnutí čerpat penzi a přestat pracovat na plný úvazek. Lidé v tomto věku mají

naspořené peníze na penzi, které do této doby shromažďovali, což znamená, že jejich finanční majetek dosahuje vysoké částky. Tyto úspory mohou vybírat v podobě pravidelných dávek jako přilepšení k důchodu či dávkám z penzijního připojištění, nebo je využívat nepravidelně na dovolené a koníčky, kterým se budou moci věnovat aktivněji. Pokud budou chtít tyto peníze dále investovat, investiční horizont bude kratší s ohledem na očekávanou délkou života, a investiční strategie bude konzervativní bez rizikových nástrojů. Hlavní charakteristikou tohoto období je, že příjem jedince se razantně snížil (vynahradí to čerpáním z úspor) a již nepokryje veškeré výdaje, ke kterým přibyly i vyšší výdaje na zdravotní péči a léky.

Franco Modigliani a Richard Brumberg představili výše zmíněné rozdělení osobních financí světu již v roce 1954 v jejich díle *Hypotéza životního cyklu a závislost úspor na věku* [10].

Graf 3: Závislost bohatství dobrovolného, z penzí a celkového na věku

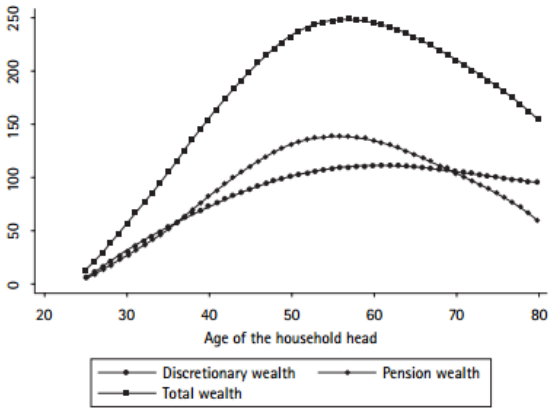

Zdroj: MODIGLIANI, Franco, and Richard BRUMBERG. "Utility analysis and the consumption function: An interpretation of cross-section data.", str. 153

Graf 4: Závislost změny jmění dobrovolného, z penzí a celkového na věku

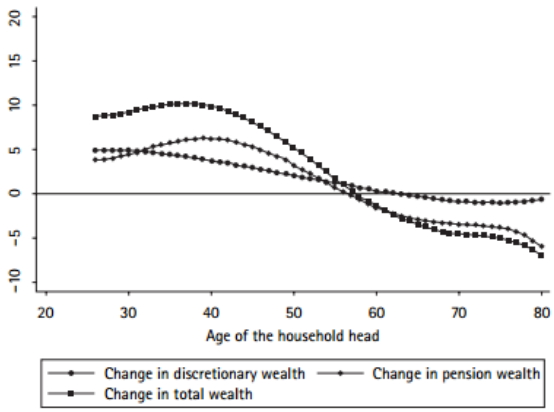

Zdroj: MODIGLIANI, Franco, and Richard BRUMBERG. "Utility analysis and the consumption function: An interpretation of cross-section data.", str. 154

Graf 3 vyjadřuje bohatství jedince v závislosti na jeho věk. Discretionary wealth označuje jmění, které nastřádal po vlastním uvážení, vlastním pracovním výkonem. Pension wealth je rozdíl mezi odhadovanými diskontovanými příspěvky do systému sociálního zabezpečení a dávkami ze sociálního zabezpečení. Na Grafu 3 můžeme

vidět, že přibližně do 60 let věku jedince jeho akumulované bohatství roste, poté začíná postupně klesat. Graf 4 ukazuje změny hodnot rok po roce a vyplývá z toho, že ač si jedinec odkládá peníze po celou dobu až do 60 let, částka se průběžně mění. Největší jmění nabývá do 40 roku života, poté již klesá. Důvodem můžou být nižší příjmy (plat) a vyšší výdaje.

Graf 5 zobrazuje, jak se mění spotřeba a příjmy jedince věkem. Příjmy pravidelně rostou až do 40 let. Nárůst je způsoben většími zkušenostmi v povolání, povýšením a bonusy. V důchodovém věku už je příjem velice nízký. Linie spotřeby se nemění tak zásadně, ale můžeme si všimnout, že od 50 let má klesající tendenci. Jedním z vysvětlení je velikost rodiny, která se od 50 let zmenšuje (graf 6). Děti mají dostudováno, bydlí ve vlastním bytě, a mají práci, ze které platí vlastní náklady.

Graf 5: Závislost příjmu a spotřeby na věku

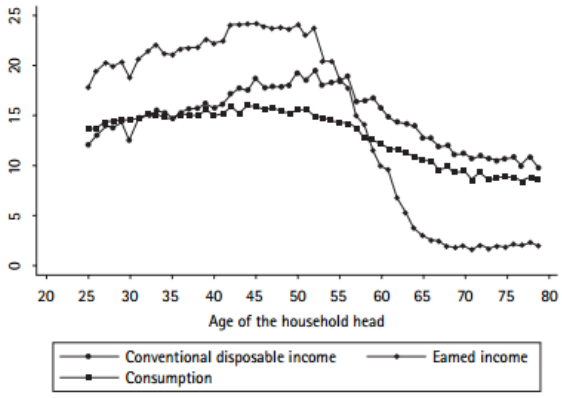

Zdroj: MODIGLIANI, Franco, and Richard BRUMBERG. "Utility analysis and the consumption function: An interpretation of cross-section data.", str. 155

Graf 6: Závislost velikosti rodiny na věku jedince

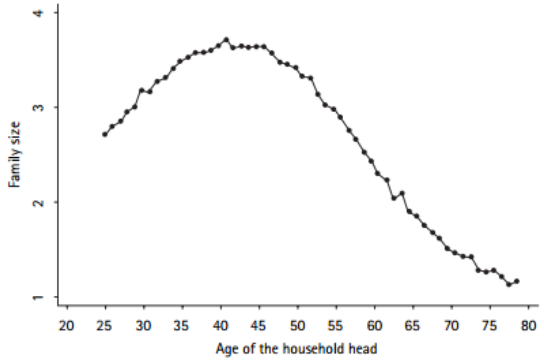

Zdroj: MODIGLIANI, Franco, and Richard BRUMBERG. "Utility analysis and the consumption function: An interpretation of cross-section data.", str. 156

4.2. Investiční dotazník a rizikový profil

Při sestavování portfolia pro klienta se zprostředkovatel řídí investičním horizontem a investičním profilem klienta. Přiřazením správného investičního profilu zjistí, jak klient vnímá riziko s ohledem na výnosy jeho investic. Určení správného profilu klientovi pomůže zjistit, jaké riziko je ochoten snášet a tudíž, jaký podíl jeho portfolia budou zabírat akcie.

4.2.1. Velmi konzervativní investor

Tento druh investora není ochoten snášet riziko a investovat do nástrojů, jejichž hodnota by mohla kolísat. Jeho portfolio nebude obsahovat žádné akcie, ani v dlouhodobém horizontu. Investuje pouze do nástrojů s jistým nominálním výnosem, ale jeho reálný výnos bude pravděpodobně záporný. Je to způsobené inflací, která v dlouhodobém období jeho výnosy znehodnotí. Jejich kupní síla bude nižší. Tento investor bude peníze ukládat na spořicí účty, termínované účty nebo státem podpořené stavební spoření či penzijní připojištění.

4.2.2. Konzervativní investor

Konzervativní typ investora chce mít stále stabilní výnosy svých investic, bez větší volatility. Mírné kolísání se může objevit, ale pouze v kratším období. Hlavním cílem je pokrytí inflace i z dlouhodobého hlediska. Jeho portfolio může obsahovat i akciovou složku, která dopomůže ke snížení rizika díky diverzifikaci, a také ke zvýšení výnosů v dlouhodobém horizontu. V akciích bude pouze malé procento jeho investic.

4.2.3. Vyvážený investor

Vyvážený investor hledá kompromis mezi výnosy a rizikovostí investic. Na dlouhodobém horizontu bude část majetku investovat do akcií a akciových fondů. Je připravený na malé kolísání tržní hodnoty a nebude v případech poklesu peníze hned vybírat. Tento typ investora již realizuje výnos vyšší než je hodnota inflace.

4.2.4. Dynamický investor

Dynamický investor upřednostňuje vysoký reálný výnos před sledováním kolísavosti investice. Velkou část svých investic bude mít uloženou na akciových trzích. Pokud se tržní hodnota akcií propadne, vidí v tom možnost levné a výhodné investice.

4.2.5. Agresivní investor

Tento typ investora je již vyhrocený v poměru riziko - výnos. Upřednostňuje investice s nejvyšším výnosem bez ohledu na volatilitu. Investoři tohoto typu mají již zkušenosti s investováním.

Při investování klienti (investoři) svěří své peníze do rukou zprostředkovatelů (investičních poradců), jejichž činnost je řízena zákony a směrnicemi, a na jejichž činnost dohlíží centrální banka. Poskytování investičních služeb je upraveno směrnicí **MiFID** (**Markets in Financial Instruments Directive, Směrnice o trzích finančních instrumentů**), která je zapracována v novele zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů. Tato směrnice udává povinnost investičních zprostředkovatelů jednat čestně, spravedlivě a profesionálně, poskytovat korektní, jasné a nezavádějící informace, a poskytovat informace s ohledem na klientovu současnou situaci. Dále jim dává povinnost vyplňovat u všech klientů investiční dotazník, viz příloha č. 1. [11: s. 3]

Investiční dotazník má dvě části, test vhodnosti a test přiměřenosti.

Test vhodnosti pomůže zprostředkovateli porozumět potřebám klienta a vybrat vhodný investiční nástroj. Otázky se týkají tří oblastí.

- Investiční cíle – doba investování, důvod investování, vztah k riziku, reakce na pokles tržní hodnoty akcií
- Finanční situace – zdroj a výše příjmu, výše majetku, výše a důvod dluhů a dalších závazků
- Znalosti a zkušenosti – zda je klient obeznámen s možnostmi investování, zda a jak v minulosti investoval, povolání a vzdělání klienta

Test přiměřenosti je důležitý pro klienty, kteří se rozhodnou využít zprostředkovatele pouze k provedení transakce, ale nevyužije jeho poradenství. Test přiměřenosti se zaměřuje na odborné znalosti a zkušenosti klienta s investováním.

5 Modelové příklady osobních finančních plánů pro různé typy spotřebitelů

5.1. Výkaz příjmů a výdajů

Výkaz příjmů a výdajů je důležitým dokumentem domácnosti, který porovnává veškeré příjmy domácnosti s vynaloženými výdaji. Pokud si rodina tento dokument nevede ani nad tím více nepřemýšlí, je možné, že po určité době zjistí, že její výdaje byly nadměrně vysoké, vyšší než příjmy, a mohou přijít finanční problémy. Výkaz příjmů a výdajů se také nazývá rodinný rozpočet. Je nutné ho pravidelně revidovat a upravovat podle aktuální finanční situace.

5.1.1. Příjmy

Příjmy slouží k uspokojení potřeb jednotlivce. Pokud se sestavuje rodinný rozpočet, počítá se s příjmy obou partnerů sdílejících domácnost. Protože se rozpočet sestavuje za měsíční období, příjmy, které jsou za delší časové období, se přepočítají na jeden měsíc. Příkladem mohou být nepravidelné bonusy v zaměstnání, tantiémy, apod.

Základní členění příjmů je podle druhu na příjmy z výdělečné činnosti, sociální dávky a ostatní příjmy. [15: s. 182]

Příjmy z výdělečné činnosti

Výdělečnou činností se rozumí hlavní pracovní činnost, kterou jedinec vykonává, aby dosáhl příjmů. Patří tam zaměstnání, ze kterého plyne mzda či plat, nebo samostatná podnikatelská činnost a příjmy z ní plynoucí.

Sociální dávky

Sociální dávky mohou být jediným příjmem jedince, pokud nemůže z určitého důvodu pracovat (podpora v nezaměstnanosti, rodičovský příspěvek, důchod), nebo jsou určené pro lidi, kteří potřebují pomoc (přídavky na děti, přídavky na bydlení).

Ostatní příjmy

Poslední druh příjmů neplyne z pracovní činnosti ani od státu. Patří sem výnosy z cenných papírů a bankovních produktů, dědictví, dary, peníze z půjčky.

5.1.2. Výdaje

Výdaje jsou peníze vynaložené na uspokojování našich potřeb. Mezi základní potřeby patří bydlení, jídlo a pití, vzdělání, zdraví. Kromě základních potřeb lidé utrácejí také za oblečení, dopravu, zábavu nebo sport. Existuje více možností jak rozdělovat výdaje. Dle času je rozdělujeme na **výdaje pravidelné** či **jednorázové**. Mezi pravidelné výdaje řadíme bydlení, potraviny, elektřinu, plyn, oblečení. Jednorázové výdaje jsou vynakládány na věci, které můžeme používat více let bez spotřebování. Je to například automobil, dům, spotřebiče a další zařízení domácnosti. [15, s. 183]

Další členění je na **výdaje zbytné** a **nezbytné**. Výdaje nezbytné domácnost nemůže snadno ovlivnit a snížit. Jsou vydané na zboží a služby potřebné k životu. Nazývají se také jako výdaje fixní. Výdaje zbytné, neboli kontrolovatelné, si může rodina sama řídit. Rozdělení do těchto dvou skupin je v každém rodině individuální, proto obecný seznam rozdělení výdajů dle tohoto členění není přesný a závazný. [15, s. 183 - 184]

„Nezbytné výdaje:

- *nájemné,*
- *splátky hypotéky, spotřebních úvěrů, …*
- *daně,*
- *pojištění,*
- *bankovní poplatky,*
- *platby na spoření a připojištění,*
- *tvorba finanční rezervy,*
- *platba za energie,*
- *a další…“ [15, s. 184]*

„Zbytné výdaje:

- *kouření,*
- *jídla v restauracích*
- *oslavy svátků,*
- *módní oblečení,*
- *koníčky, sport, nákupy pro radost, kina a divadla,*
- *dovolená,*
- *modernizace a vybavení domácnosti.“ [15, s. 185]*

5.1.3. Výkaz příjmů a výdajů

Tabulka 1: Vzor výkazu příjmů a výdajů rodiny

Příjmy (peníze na vstupu)	Měsíčně:	Ročně
Příjem 1	0 Kč	0 Kč
Příjem 2 (partner)	0 Kč	0 Kč
Přídavky na dítě nebo alimenty	0 Kč	0 Kč
Sociální a jiné dávky	0 Kč	0 Kč
Pobíraný důchod	0 Kč	0 Kč
Příjem z investic a úroků	0 Kč	0 Kč
Příjem z pronájmu	0 Kč	0 Kč
Jiné příjmy	0 Kč	0 Kč
PŘÍJMY CELKEM:	**0 Kč**	0 Kč

Výdaje (peníze na výstupu)	Měsíčně:	Ročně
Nájemné a splátky hypotéky	0 Kč	0 Kč
Daně a poplatky (TV,rozhlas, a další..)	0 Kč	0 Kč
Plyn a elektřina	0 Kč	0 Kč
Voda a stočné	0 Kč	0 Kč
Poplatek za odpady	0 Kč	0 Kč
Benzín	0 Kč	0 Kč
Opravy a údržba auta	0 Kč	0 Kč
Pojištění auta	0 Kč	0 Kč
Pojištění domácnosti	0 Kč	0 Kč
Další pojištění (zajištění rizik,dům,příjem,..)	0 Kč	0 Kč
Nákupy pro domácnost	0 Kč	0 Kč
Toaletní potřeby a léky	0 Kč	0 Kč
Oblečení a boty	0 Kč	0 Kč
Telefonování	0 Kč	0 Kč
Noviny, časopisy, předplatné	0 Kč	0 Kč
Služby (prádelna,obědy,..)	0 Kč	0 Kč
Opravy a údržba v domácnosti	0 Kč	0 Kč
Opravy a údržba domu	0 Kč	0 Kč

Výdaje (peníze na výstupu) - pokračování	Měsíčně:	Ročně
Péče o děti (jesle, školka, hlídání,..)	0 Kč	0 Kč
Výdaje na děti	0 Kč	0 Kč
Účty kreditních karet, poplatky bance	0 Kč	0 Kč
Splátky půjček (auto,spotřebiče,…)	0 Kč	0 Kč
Kabelová televize	0 Kč	0 Kč
Zábava a kultura (půjčovna filmů, kino,…)	0 Kč	0 Kč
Jídlo v restauraci	0 Kč	0 Kč
Pivo a alkohol	0 Kč	0 Kč
Cigarety a tabák	0 Kč	0 Kč
Dovolená a cestování	0 Kč	0 Kč
Internetové připojení	0 Kč	0 Kč
Domácí miláček (péče a jídlo)	0 Kč	0 Kč
Členské příspěvky (sport, zájmy,..)	0 Kč	0 Kč
Ostatní výdaje (dárky, večírky, svatby,…)	0 Kč	0 Kč
VÝDAJE CELKEM:	**0 Kč**	0 Kč

Výdaje na spoření	Měsíčně	Ročně
Stavební spoření	0 Kč	0 Kč
Důchodové pojištění	0 Kč	0 Kč
Spořící účet	0 Kč	0 Kč
Další	0 Kč	0 Kč
VÝDAJE CELKEM:	**0 Kč**	0 Kč

Shrnutí výsledků	Měsíčně	Ročně
Příjmy	0 Kč	0 Kč
Výdaje celkové	0 Kč	0 Kč
Výdaje na spotřebu	0 Kč	0 Kč
Výdaje na spoření	0 Kč	0 Kč
Uspořené prostředky nebo výše dluhu	**0 Kč**	**0 Kč**

Zdroj: NOVOTNÝ Radovan, Rodinný rozpočet: Jak vytvořit svůj rozpočet? [online] [cit. 2015-03-07]. URL: http://www.mesec.cz/clanky/rodinny-rozpocet-jak-vytvorit-svuj-rozpocet/. Vlastní úprava.

K posouzení finanční situace rodiny slouží poslední řádek nazvaný Uspořené prostředky nebo výše dluhu. Získáme ho odečtením celkových výdajů od příjmů a může mít tři podoby – kladný výsledek, nulu nebo záporný výsledek.

Kladná hodnota znamená, že příjmy jsou vyšší než výdaje. Je to nejlepší možný výsledek, ale neznamená to, že se nemůže nic změnit a provést finanční plán. Podrobná analýza výdajů je nezbytná i v takovémto případě. Finanční plán je v tomto případě nutný hlavně na plánování financí na dlouhodobé cíle.

Nulová hodnota neboli vyrovnaný rozpočet znamená, že se dosahuje takových příjmů, které přesně pokrývají výdaje. Nevýhodou této situace je, že pokud se sníží příjmy, tak již nepokryjí veškeré výdaje. To nás vede ke třetí možnosti, kdy hodnota je záporná, tedy příjmy jsou nižší než výdaje. Rodina s trvale nižšími příjmy se dostává

do dluhů a nutně potřebuje změnit složení a výši svých výdajů. V takovém případě není nejdůležitější myslet na financování dlouhodobých plánů, ale nejdříve se musí rozpočet dostat do kladných čísel.

5.2. Rozvaha

Rozvahu sestavují domácnosti jako přehled veškerého majetku. Na levé straně rozvahy stojí aktiva, která jsou dále rozdělena do podskupin podle druhu majetku. Na pravé straně stojí pasiva neboli závazky, které byly použity k financování aktiv. Součet aktiv udává celkovou hodnotu našeho majetku, součet pasiv udává celkovou dlužnou částku. Odečtením pasiv od aktiv získáme hodnotu čistého jmění. Čisté jmění domácnosti vypovídá o finanční nezávislosti rodiny. Kladná hodnota znamená, že rodina je finančně nezávislá. Záporná hodnota ukazuje, že rodina je závislá na půjčkách od finančních institucí, které převyšují celkový majetek rodiny.

Do tabulky se zadává poslední známá, aktuální hodnota majetku nebo odhad tržní ceny. Tržní cenu nemovitosti můžeme odhadnout podle situace v lokalitě bydliště a cen tamějších nemovitostí. K ocenění majetku pomohou výpisy z účtů a přehled kurzů cenných papírů a investičních fondů, do kterých jsme investovali. [8: s. 330]

Položky rozvahy se liší pro každou rodinu a jednotlivce. Vzor rozvahy ukazuje tabulka č. 2.

Tabulka 2: Vzor rozvahy rodiny

Kategorie	Aktuální hodnota	Kategorie	Aktuální hodnota
AKTIVA - MAJETEK	**v Kč**	**PASIVA - ZDROJ FINANCÍ**	**v Kč**
Krátkodobá aktiva - do jednoho roku		**Krátkodobá pasiva**	
Peníze na běžném účtu		Nesplacené faktury, složenky, účty	
Peníze na termínovaných účtech		Zůstatek na debetní kartě	
Peníze v hotovosti			
Peněžní fondy			
CELKEM		**CELKEM**	
Investice, finanční produkty, cenné papíry		**Dlouhodobá pasiva**	
Depozitní certifikáty		Hypotéka	
Akciové fondy		Leasing, půjčka na auto	
Dluhopisové fondy		Spotřební úvěry	
Zajištěné fondy		Ostatní úvěry, finanční výpomoci	
Hypoteční zástavné listy			
Obligace			
Akcie			
Investiční certifikáty			
Penzijní připojištění			
Stavební spoření			
Investiční nebo kap. životní pojištění			
Ostatní investice			
CELKEM			
Reálná aktiva			
Tržní hodnota domu, bytu ve vlastnictví			
Tržní hodnota pozemků			
Automobily			
Nábytek			
Zařízení domácnosti			
Šperky, starožitnosti			
Sbírky, obrazy			
CELKEM			
Další aktiva			
Účast v podnikání			
Ostatní aktiva			
CELKEM		**CELKEM**	
AKTIVA CELKEM		**PASIVA CELKEM**	
ČISTÉ JMĚNÍ = AKTIVA - PASIVA			

Zdroj: FILIP, Miloš. Osobní a rodinné bohatství: kam s penězi, s. 329 – 330. Vlastní úprava.

5.3. Modelové situace

Důležitost finančního plánování si ukážeme na třech typech spotřebitelů. Nejdříve je podrobně představíme, definujeme jejich cíle, analyzujeme finanční situaci, ve které se vyskytují, a vytvoříme osobní (rodinný) finanční plán s doporučeními v oblasti investování.

První ilustrace bude na příkladu mladé studentky vysoké školy Anně, která si přivydělává brigádami, a chtěla by začít rozumněji řídit své peníze. Dalším příkladem bude mladý pár Martin a Kateřina, kteří bydlí společně v podnájmu a přemýšlí nad koupí vlastního bytu, který by financovali hypotečním úvěrem. Poslední bude starší manželský pár, paní Pavla a pan Vladimír, kteří nečekaně zdědili určitý obnos peněz, a nevědí, jak s penězi efektivně naložit.

5.3.1. Studentka Anna

Anna je devatenáctiletá studentka Univerzity Hradec Králové oboru management cestovního ruchu. Cestování miluje a každý rok se ráda podívá do zahraničí, na což si vždy průběžně šetří. Protože má při vysoké škole více času, peníze z brigád jí umožní nejen šetření na menší dovolenou, ale chtěla by také začít šetřit do budoucnosti. Její plány nejsou jasně definované, ale po vysoké škole (asi za 5 let) bude potřebovat vyšší obnos peněz, aby vyřešila nové bydlení. Prozatím bydlí s rodiči, protože její vysoká škola je velmi blízko. Do školy dojíždí autem a ušetří tak za ubytování i jídlo.

Anna je podporována rodiči, kteří jí dávají kapesné. Díky kapesnému a příjmu z brigád, jsou její příjmy vyšší než výdaje, a každý měsíc má úsporu 4 550 Kč. Většina jejich výdajů je nezbytná a nedá se snížit - benzín na cestu do školy, pojištění, jídlo ve škole, telefon, léky. Pokud by potřebovala více ušetřit, může omezit výdaje na zábavu, sport či oblečení, a to na polovinu, což by znamenalo ušetřit až 750 Kč měsíčně. Problémem je, že Anna nemá žádné spoření, takže nemá z čeho čerpat, pokud ztratí příjem z brigád (ztráta příjmu kvůli nedostatku času na práci nebo ztrátě brigády). Podrobný rozpis příjmů a výdajů je v následující tabulce.

Tabulka 3: Výkaz příjmů a výdajů Anny

Příjmy (peníze na vstupu)	**Měsíčně:**
Kapesné	2 710 Kč
Brigády	6 000 Kč
PŘÍJMY CELKEM:	**8 710 Kč**
Výdaje (peníze na výstupu)	**Měsíčně:**
Benzín	1 000 Kč
Pojištění auta	210 Kč
Jídlo	1 000 Kč
Telefonování	250 Kč
Oblečení	500 Kč
Zábava	600 Kč
Sport	400 Kč
Toaletní potřeby a léky	200 Kč
VÝDAJE CELKEM:	**4 160 Kč**
Shrnutí výsledků	**Měsíčně**
Příjmy	8 710 Kč
Výdaje celkové	4 160 Kč
Výdaje na spotřebu	4 160 Kč
Výdaje na spoření	0 Kč
Uspořené prostředky nebo výše dluhu	**4 550 Kč**

Zdroj: Vlastní tvorba

Anna je ještě velmi mladá na to, aby začala spořit na penzi či pro její děti. Doporučuji rozložit peníze tak, aby jedna část byla na spořicím účtu na rezervy a případnou dovolenou. Další část peněz, které by chtěla mít k dispozici až po škole, tedy za pět let, uložit na stavební spoření, termínovaný účet nebo do podílových fondů. Zbytek peněz by měl zůstat na běžném účtu, aby byla schopna platit nenadálé výdaje.

Namodelujeme, jak by mohla vypadat Annina finanční situace za 6 let, pokud si bude část úspor ukládat na spořicí účet, stavební spoření a část nechá na běžném účtu. Spořicí účet neposkytuje vysoké zhodnocení, ale peníze jsou zde snadno k dispozici. Naopak na stavebním spoření bude mít peníze k dispozici nejdříve za 6 let. Pro názorný výpočet byly vybrány produkty od největších institucí působících na finančním trhu České republiky.

1. Spořicí účet od České Spořitelny „Spoření ČS“

Charakteristika produktu:

- měsíční úročení,
- úrok 0,7 % p. a.,
- založení a vedení účtu zdarma,
- není nutný minimální vklad ani zůstatek,
- výnos garantován,
- vklady pojištěny ze zákona. [17]

Anna si potřebuje zřídit likvidní rezervu, takže si založí spořicí účet, na který bude měsíčně posílat částku 1 500 Kč. Vybrali jsme účet od ČS, kde klient nemusí platit poplatky za vedení ani zrušení účtu. Dále není stanoven minimální vklad ani případný zůstatek při výběru peněz. Vklady jsou úročeny 0,7 % p. a. V následujících výpočtech nezohledňujeme srážkovou daň 15 %, kterou jsou zdaňovány výnosové úroky. Tabulka č. 4 znázorňuje změnu na spořicím účtu v prvním roce. Na konci roku 2015 bude mít naspořeno 18 068 Kč.

Tabulka 4: Spoření ČS za rok 2015

Období	Měsíční vklad v Kč	Úrok v Kč	Stav účtu v Kč
1.1.2015	1 500	0,88	1 500,88
1.2.2015	1 500	1,75	3 002,63
1.3.2015	1 500	2,63	4 505,25
1.4.2015	1 500	3,50	6 008,76
1.5.2015	1 500	4,38	7 513,14
1.6.2015	1 500	5,26	9 018,39
1.7.2015	1 500	6,14	10 524,53
1.8.2015	1 500	7,01	12 031,54
1.9.2015	1 500	7,89	13 539,44
1.10.2015	1 500	8,77	15 048,21
1.11.2015	1 500	9,65	16 557,86
1.12.2015	1 500	10,53	18 068,40

Zdroj: Vlastní tvorba

Po 6 letech spoření bude mít slečna Anna na účtu 110 299,5 Kč, při vkladu 108 000 Kč. Úroky před zdaněním tedy přinesou 2 299,5 Kč za 6 let.

Roční uspořené částky jsou rozepsány v tabulce č. 5. K jejich výpočtu byl použit následující vzorec:

$$S_x = m \times x \times (1 + \frac{m+1}{2 \times m} \times i),$$

kde S_x je uspořená částka, x je pravidelný vklad, m je počet měsíců spoření, i je úroková sazba.

$$2015: S_x = 12 \times 1500 \times (1 + \frac{12+1}{2 \times 12} \times 0{,}007) = 18\,068{,}25 \text{ Kč}$$

$$2016: S_x = 24 \times 1500 \times (1 + \frac{24+1}{2 \times 24} \times 0{,}014) = 36\,262{,}50 \text{ Kč}$$

Tabulka 5: Spoření ČS za rok 2015 - 2020

Rok	Měsíční vklad v Kč	Úrok p.a.	Stav na účtu v Kč	Celkem úroky v Kč
2015	1 500,00	0,70	18 068,25	68,25
2016	1 500,00	0,70	36 262,50	262,50
2017	1 500,00	0,70	54 582,75	582,75
2018	1 500,00	0,70	73 029,00	1 029,00
2019	1 500,00	0,70	91 601,25	1 601,25
2020	1 500,00	0,70	110 299,50	2 299,50

Zdroj: Vlastní tvorba

2. Stavební spoření „Mopy Junior“ od Modré pyramidy na 6 let

Charakteristika produktu:

- pro děti a studenty od 11 do 21 let,
- 50 % sleva na poplatku za uzavření smlouvy (0,5 % z cílové částky),
- úročení vkladu až 1,5 %,
- pojištění vkladů ze zákona,
- státní podpora až 2 000 Kč ročně,
- možnost čerpat úvěr na bydlení. [18]

Stavební spoření Mopy Junior je určeno dětem a studentům, kteří jako bonus mají 50% slevu na poplatek za uzavření smlouvy. Poplatek bude placen z cílové částky a je roven 750 Kč. Cílová částka toho spoření musí být 150 000 Kč, takže měsíční vklad slečny Anny bude činit 1 892 Kč. Po šesti letech, což je minimální doba spoření dána zákonem, bude mít naspořeno 152 000 Kč. Výpočet byl vytvořen s využitím

kalkulačky Modré pyramidy a zahrnuje úhradu poplatku za vedení a správu účtu, státní podporu a 15 % zdanění úroků. Zhodnocení je 1,5 %.

Tabulka 6: Stavební spoření Mopy Junior za rok 2015 - 2020

Rok	Vklady celkem v Kč	Státní podpora v Kč	Stav účtu
2015	22 704	2 000	22 503
2016	45 408	4 000	47 209
2017	68 112	6 000	72 124
2018	90 816	8 000	97 252
2019	113 520	10 000	122 592
2020	136 224	12 000	152 000

Zdroj: Stavební spoření, Modrá pyramida, [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: https://www.modrapyramida.cz/online-nastroje/stavebni-sporeni. Vlastní úprava.

3. Běžný účet „ČSOB Studentské konto“

Charakteristika produktu:

- pro studenty a absolventy od 15 do 30 let,
- základní služby zdarma, žádné poplatky,
- platební karta Debit MasterCard Student s neomezeným počtem výběrů/ vkladů do ČSOB bankomatů zdarma,
- zdarma platby přes internetové bankovnictví v ČR,
- kreditní karty nebo povolené přečerpání účtu až do 20 000 Kč zdarma,
- elektronické bankovnictví, smartbanking. [19]

Běžný účet slouží ke každodenní manipulaci s penězi. Na účet bude slečně Anně přicházet příjem z brigády a bude z něho pravidelně platit pojištění za auto či spoření. Po zohlednění výdajů na spoření by ji mělo zůstávat na účtu 1 158 Kč měsíčně. Za 6 let by touto cestou měla na účtu 83 376 Kč.

Tabulka 7: Běžný účet ČSOB Studentské konto za roky 2015 - 2020

Rok	Roční vklad v Kč	Poplatky v Kč	Stav účtu v Kč
2015	13 896	0	13 896
2016	13 896	0	27 792
2017	13 896	0	41 688
2018	13 896	0	55 584
2019	13 896	0	69 480
2020	13 896	0	83 376

Zdroj: Vlastní tvorba

Slečna Anna je v tomto případě v pozici konzervativního investora. Nechtěla podstoupit žádné riziko, protože peníze bude v blízké době potřebovat. Rizikové investice by ani nebyly možné, protože investiční horizont je velmi krátký. Po šesti letech spoření budou její investice v roce 2020 vypadat následovně: Spořicí účet bude mít zůstatek 110 299,50 Kč, na stavebním spoření bude 152 000 Kč a zůstatek běžného účtu bude 83 376 Kč. Celkem bude mít Anna po studiích k dispozici 345 675,50 Kč.

Tabulka 8: Celkové úspory Anny v roce 2020

Typ produktu	Celková naspořená částka v roce 2020
Spořicí účet "Spoření ČS"	110 299,50 Kč
Stavební spoření "Mopy Junior"	152 000,00 Kč
Běžný účet "Student konto"	83 376,00 Kč
Celkem	**345 675,50 Kč**

Zdroj: Vlastní tvorba

5.3.2. Mladý pár

V další modelové situaci bude mladý pár Martin a Kateřina, kteří spolu bydlí v podnájmu v Olomouci. Martin již tři roky pracuje na pozici spojař v Armádě České republiky u Olomouce a je mu 25 let. Kateřině je 22 let a stále studuje. Do společného rozpočtu přispívá pouze 4 000 Kč z brigády. Martin je hlavní živitel a jeho čistý příjem je 22 000 Kč (i s přídavky na bydlení od armády). Martin studuje vysokou školu dálkově, což stíhá při plném pracovním poměru. Vysoká škola by mu umožnila povýšení a zvýšení platu. Až oba dostudují (přibližně tři roky), chtěli by si koupit vlastní byt.

Martin vlastní starší automobil Peugeot 306. Před třemi lety si začal ukládat část výplaty na spořicí účet a začal přispívat na penzijní připojištění. I díky příspěvku od rodičů má na spořicím účtu 102 777 Kč. Kateřina dostane darem od rodičů příspěvek na bydlení ve výši 50 000 Kč. Na běžném účtu má Martin 63 000 Kč, které by tam měl ponechat jako rezervu. V následující tabulce jsou jejich příjmy a výdaje na společné bydlení. Martin jako živitel má uzavřené investiční životní pojištění a úrazové pojištění. Do penzijního připojištění přispívá také jenom Martin. Vidíme, že hospodaří s přebytkovým rozpočtem. Veškeré uspořené prostředky nechával na účtu, takže dnes mají dostatečnou rezervu. Není třeba, aby nechávali na účtu více peněz, takže uspořené prostředky investujeme do výnosnějších produktů.

Tabulka 9: Výkaz příjmů a výdajů Martina a Kateřiny

Příjmy (peníze na vstupu)	**Měsíčně:**
Příjem Martin	22 000 Kč
Příjem Kateřina	4 000 Kč
PŘÍJMY CELKEM:	**26 000 Kč**

Výdaje (peníze na výstupu)	**Měsíčně:**
Nájemné	7 000 Kč
Plyn a elektřina, voda	2 000 Kč
Benzín	2 000 Kč
Opravy a údržba auta	1 000 Kč
Pojištění auta	217 Kč
Další pojištění (životní, úrazové poj.)	1 200 Kč
Nákupy pro domácnost	2 600 Kč
Oblečení a boty	800 Kč
Telefonování	452 Kč
Služby (prádelna,obědy,..)	600 Kč
Zábava, alkohol	1 000 Kč
Dovolená a cestování	1 000 Kč
Internetové připojení	400 Kč
VÝDAJE CELKEM:	**20 269 Kč**

Výdaje na spoření	**Měsíčně:**
Stavební spoření	0 Kč
Penzijní připojištění	300 Kč
Spořící účet	2 000 Kč
Další	0 Kč
VÝDAJE CELKEM:	**2 300 Kč**

Shrnutí výsledků	**Měsíčně:**
Příjmy	26 000 Kč
Výdaje celkové	22 569 Kč
Výdaje na spotřebu	20 269 Kč
Výdaje na spoření	2 300 Kč
Uspořené prostředky nebo výše dluhu	**3 431 Kč**

Zdroj: Vlastní tvorba

V tomto modelovém případu budeme řešit nové bydlení využitím hypotečního úvěru a uspořené prostředky použijeme k navýšení penzijního připojištění tak, aby Martin dosáhl nejvyššího státního příspěvku. Zbytek peněz investujeme.

1. Hypoteční úvěr

U většiny hypotečních společností se úrok u úvěru pohybuje okolo 1,99 %. Podmínkou získání tohoto úroku je, že se klienti musí podílet na financování bydlení. Při žádosti o 100 % hypotéku se procenta úroků již zvyšují a to až na 2,99 %.

Martin a Kateřina mají již naspořeno 152 777 Kč. Byt chtějí kupovat přibližně za 3 roky. Pokud budou dále ukládat 2 000 Kč měsíčně na spořicí účet, zůstatek na konci roku 2017 bude 177 066 Kč. Jejich celkové úspory na bydlení budou 227 066 Kč.

Nemovitost ještě nemají vybranou, ale odhad ceny můžeme provést podle nabídek realitních kanceláří v dané oblasti. Ceny bytů se pohybují okolo 1 500 000 Kč, z čehož budeme vycházet pro předběžný výpočet. Pro názorný příklad jsme vybrali hypotéku od České Spořitelny. Výši úvěru, dobu splácení či dobu fixace si mohou klienti zvolit sami. Následující příklad byl vypočítán pomocí hypoteční kalkulačky České Spořitelny.

Tabulka 10: Hypoteční úvěr ČS pro Martina a Kateřinu

Cena nemovitosti v Kč:	1 500 000
Výše úvěru %:	85%
Výše úvěru v Kč:	1 275 000
Úroková sazba ročně od:	1,99%
Doba fixace:	5 let
Doba splácení:	20 let
Měsíční splátka v Kč:	6 444

Zdroj: Hypoteční kalkulačka, Česká spořitelna, [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: http://www.csas.cz/banka/appmanager/portal/hc?_nfpb=true&_pageLabel=calc_hc. Vlastní úprava.

Splácet hypotéku je možné až 30 let. S ohledem na nejistotu na finančním trhu i na pracovním trhu, ji budeme chtít splatit dříve. Zvolili jsme dobu 20 let, což znamená splácení do 48 let klienta. Budou se podílet 15 % (225 000 Kč), které v tu dobu budou mít naspořeny. Jejich společný rozpočet to nijak nezasáhne. Dnes platí 7 000 Kč za podnájem, při pořízení vlastního bytu budou namísto nájemného platit 6 444 Kč měsíčně za splátky. Předtím, než si Martin vezme hypotéku, si musí být jistý, že jeho pracovní místo je stálé a nepřijde snadno o pravidelný příjem. Každá bankovní instituce má různé podmínky, které musí klient splňovat pro získání hypotečního úvěru. Banky si samy vyhodnocují situaci klienta a jeho bonitu. Zajímají se například o počet závislých osob, platební morálku žadatele, jeho další úvěry a schopnost je splácet. Při výběru instituce by měl zájemce brát v úvahu nejen nabízenou úrokovou sazbu, ale také výši poplatků za poskytnutí úvěru, vedení úvěru či jeho předčasné splacení.

2. Spoření na penzi

Důchodový systém od počátku fungoval na průběžném financování. To znamená, že odvody do sociálního pojištění se nám nikde neukládaly, ale průběžně se jimi financovaly důchody. V roce 1994 byl důchodový systém rozšířen o III. pilíř, kterým je penzijní připojištění se státním příspěvkem. V roce 2013 proběhla důchodová reforma, která zavedla II. pilíř, který představuje důchodové spoření. [22]

I. pilíř je tvořený příspěvky na důchodové pojištění, na které je možno přispívat nejdříve od 18 let a není to možné ukončit před odchodem do důchodu. Peníze, které přispíváme, nepodléhají dědickému řízení. Peněžní prostředky v I. pilíři jsou spravované státem. V dnešní době je sazba příspěvku 28 % z hrubé mzdy (pokud se nevstoupí do II. pilíře) nebo 25 % z hrubé mzdy (při vstupu do II. pilíře). Výplata je formou starobního důchodu, který se vyplácí po zákonem stanovené době odchodu do důchodu. [22]

II. pilíř neboli důchodové spoření je platný od 1. 1. 2013. Vstup je možný pro osoby od 18 do 35 let platící důchodové pojištění a není možné z něho vystoupit. Příspěvky námi nahromaděné podléhají dědickému řízení, a to za daných podmínek. Prostředky jsou spravované soukromou penzijní společností a je možnost přispívat do více druhů důchodových fondů - fond státních dluhopisů, fond konzervativní, fond vyvážený a fond dynamický (rozdělení ze zákona). Příspěvek jsou 3 % z hrubé mzdy (namísto odvodu do I. pilíře) + 2 % z hrubé mzdy (navýšený odvod z hrubé mzdy) + zhodnocení dle vybrané investiční strategie. Měsíční výplata starobního důchodu po odchodu do důchodu je prostřednictvím životní pojišťovny dle domluvy (s možností pozůstalostního důchodu po dobu 3 let). [22]

III. pilíř je platný od roku 1994, od 1. 1. 2013 se řídí dle nových podmínek. Dřívější název penzijní připojištění byl nahrazen od 1. 1. 2013 za doplňkové penzijní připojištění. Vstup je pro osoby starší 18 let a ukončení je možné výpovědí smlouvy za daných pravidel. Peněžní prostředky spravuje soukromá penzijní společnost a podléhají dědickému řízení. Do prosince 2012 se přispívalo do transformovaných fondů, od změny pravidel existují účastnické fondy (druhy fondů dle nabídky penzijních společností). Výše příspěvku závisí na uvážení účastníka, k tomu se přidává příspěvek od státu (záleží na výši příspěvku účastníka), příspěvek od zaměstnavatele (není povinné), daňové odpočty (pokud je měsíční příspěvek vyšší

než 1 000 Kč) a zhodnocení podle vybrané investiční strategie. Účastník si může vybrat z více možností výplaty penze (jednorázové vyrovnání, starobní penze, odbytné, …). [22]

Vstupní údaje Martina

Rok narození:	1989
Pohlaví/počet dětí:	muž
Průměrný plat:	25 000 Kč
Věk odchodu do důchodu:	69 let
Doba pojištění:	49 let
Doba spoření:	46 let

I. a II. pilíř – státní důchod a důchodové spoření

K výpočtu byla použita kalkulačky Ministerstva práce a sociálních věcí. Počátek spoření je nastavený v roce 2013. Tato důchodová kalkulačka slouží pouze k porovnání důchodů v případě zapojení či nezapojení do II. pilíře. Očekávaný výnos fondů byl zvolen 4,5 %, což odpovídá vyvážené strategii.

Tabulka 11: Důchod z I. a II. pilíře pro Martina

Důchod při účasti pouze v I. pilíři	
Státní důchod (z 28 %)	12 805 Kč
Fondová složka (3%)	0 Kč
Fondová složka (2%)	0 Kč
Důchod celkem	**12 805 Kč**

Důchod při účasti i ve II. pilíři	
Státní důchod (z 25%)	10 990 Kč
Fondová složka (3%)	2 289 Kč
Důchod z veřejného pojištění (25% + 3%)	**13 279 Kč**
Fondová složka (2%)	1 526 Kč
Důchod celkem	**14 805 Kč**

Zdroj: Kalkulačka k důchodové reformě, MPSV, [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: http://duchodovakalkulacka.mpsv.cz/www/?rok_narozeni=1989&pohlavi=1&mzda=25000&vynos=4&save=Vypo%C4%8D%C3%ADtat&_form_=calc. Vlastní úprava.

III. pilíř – doplňkové penzijní spoření

Do doplňkového penzijního spoření nyní přispívá Martin 300 Kč měsíčně. Částku zvýšíme na 1000 Kč měsíčně, protože to je suma, za kterou získá maximální státní příspěvek, a to 230 Kč měsíčně. Názorný výpočet byl proveden pomocí kalkulačky banky ČSOB. Počátek spoření jsme mohli zvolit až 1. 5. 2015, takže v tomto příkladu nezohledňujeme již naspořené prostředky. Martin nedostává žádný příspěvek od zaměstnavatele a nemá nárok na odpočet od daňového základu.

Vstupní údaje

Začátek spoření:	1. 5. 2015
Měsíční příspěvek:	1 000 Kč
Věk odchodu do důchodu:	69 let
Datum počátku výplaty penze:	říjen 2058
Počet měsíců do důchodu:	43 let a 6 měsíců

Tabulka 12: Důchod z III. pilíře pro Martina

Důchod při účasti ve III. pilíři	
Vlastní příspěvky celkem	523 000 Kč
Příspěvky zaměstnavatele celkem	0 Kč
Zhodnocení celkem	319 066 Kč
Státní příspěvky celkem	120 290 Kč
Naspořeno ve III. pilíři celkem	**962 356 Kč**
Měsíční penze ze III. Pilíře	**4 557 Kč**

Zdroj: Kalkulačka důchodového zabezpečení, ČSOB Penzijní společnost, [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: http://kalkulacka.csobpf.cz/vypocet-sporeni-ve-3-piliri/. Vlastní úprava.

V tomto modelovém příkladu jsme nevolili, jaký chceme druh investiční strategie, ale využili jsme strategii životního cyklu. Investiční strategie se měnila v závislosti na věku klienta od více rizikové po méně rizikovou. V reálné situaci si klient musí zvolit sám okamžik změny strategie. Změna je možná bezplatně vícekrát za rok.

Pokud si Martin bude spořit 1 000 Kč každý měsíc na doplňkovém penzijním spoření, v době odchodu do důchodu tam bude mít naspořeno 523 000 Kč z vlastních příspěvků. Jejich zhodnocení bude v době do důchodu 319 066 Kč a příspěvky od státu budou celkem 120 090 Kč. Ve III. pilíři bude mít naspořeno 962 356Kč, které je

možno vybrat jednorázově nebo je vybírat jako měsíční penzi. Pokud budeme počítat s pobíráním penze 20 let, měsíční částka bude 4 557 Kč.

Tabulka 13: Celkové výplaty ze spoření na penzi

Měsíční penze při účastí v I. a II. pilíři	**14 805 Kč**
Měsíční penze při účasti v I., II. a III. pilíři	**19 362 Kč**

Zdroj: Vlastní tvorba.

Klientovi doporučuji, aby přispíval i do II. a III. pilíře. Jeho měsíční penze bude přibližně 19 362 Kč, což mu zajistí, aby se jeho životní standard příliš nezměnil od toho současného. Výše důchodu od státu není jistá, proto je dnes nezbytné si šetřit na penzi i do jiných než státních fondů. Kromě peněz z tohoto spoření bude mít klient také peníze ze životního investičního pojištění, na které si již dnes přispívá 1 000 Kč měsíčně. Dále bude mít již splacený hypoteční úvěr, takže peníze dříve určené na splátky bude moci použít na jiné účely.

3. Investování

Martin je mladý člověk, který o svých financích více přemýšlí. Protože si je vědom, že peníze uložené na bankovním účtu ztrácí svoji reálnou hodnotu vlivem inflace, rozhodl se pro určitý druh investování. S ohledem na to, že bude chtít brzy zakládat rodinu a kupovat byt, rozhodli jsme se pro zajištěné fondy, které mu garantují, že nepřijde o vložené peníze. Nabídka produktů je velice široká, zvolili jsme tedy produkt od společnosti ČSOB. Zvolili jsme produkt v jiné měně a to v EUR. Měnové riziko se tím zvyšuje, ale fond předchází vyšším výkyvům zajištěním měny.

Zajištěný fond „Horizon ČSOB Click plus 1“

Tento zajištěný fond je vhodný pro vyváženého investora a na škále rizikovosti od 1 (nejnižší) do 7 (nejvyšší) odpovídá stupni č. 3. Koš akcií tohoto fondu obsahuje 30 nadnárodních společností vyznačujících se vysokou tržní kapitalizací a zaměřených na farmacii, telekomunikaci, energii a služby, tabákový průmysl, potraviny, bankovnictví a další. Akcie fondu jsou diverzifikované i z pohledu regionálního a jsou zde zastoupeny společnosti se sídlem v USA, Evropě, Japonsku, Kanadě i Austrálii.

Vstupní poplatek v době úpisu jsou 2 % (mimo dobu úpisu 3 %) a výstupní poplatek 0 % v době splatnosti (1 % před splatností). [25]

Minimální prvotní investice je 150 EUR (4106,25 CZK)[1]. Fond je založen na 5 let a 6 měsíců a investiční období je rozděleno na roční meziobdobí (poslední období je delší o 6 měsíců). V prvním období je připsán fixní výnos 5 %, další období je připisován průměrný výnos z akciového koše. Minimální garantovaný výnos je 5 % (0, 88 % p. a.) a maximální možný výnos je 33 % při splatnosti fondu (5, 31 % p. a.). [25]

Vývoj fondu má od jeho založení rostoucí tendenci a výkonnost je stále kladná. Výnos fondu od jeho vzniku je 9, 54 % p. a. (v CZK), tento výpočet zahrnuje již poplatek za správu fondu. [25] Je těžké odhadnout budoucí vývoj podílového fondu, takže provedeme výpočet na první rok s použitím průměrného procentního zhodnocení. Přestože výnos fondu je teď na 9,54 %, budeme počítat se 7 %, protože v podrobných informacích o fondu se dočteme, že každá akcie s pozitivním vývojem přispívá 7 %.

Martin vloží ze svých prostředků 5 000 Kč na první minimální vklad a každý měsíc bude vkládat 2 000 Kč.

Tabulka 14: Výkonnost zajištěného fondu ČSOB Click Plus 1 v prvním roce trvání investice

Období	Úroky v %	Investované prostředky v Kč	Předpokládané úrokové zhodnocení v Kč	Předpokládaná kapitálová hodnota investice v Kč	Vstupní poplatek 2 % v Kč
1. měsíc	-	7 000	-	6 900	100
3. měsíc	-	11 000	-	10 900	-
6. měsíc	-	17 000	-	16 900	-
12. měsíc	7	29 000	2 030,00	30 930,00	-

Zdroj: Vlastní tvorba.

Pravidelným investováním do zajištěných podílových fondů bude mít Martin v prvním roce investice již výnos 2 030 Kč. Toto zhodnocení je lákavější než možnosti spořicích účtů. Kapitálová hodnota investice po prvním roce je 30 930 Kč (očištěno o vstupní poplatek), z toho 29 000 Kč z vlastních prostředků.

5.3.3. Starší manželský pár Novákovi

Posledním modelovým příkladem je manželský pár Pavla a Vladimír Novákovi. Bydlí ve vlastním domě, který financovali hypotečním úvěrem, který je již splacený. Bydlí

[1] Kurz ČNB k 23. 3. 2015: 1 EUR = 27, 375 CZK

na okraji města Třebechovice pod Orebem, kde oba také pracují. Do práce dojíždí na kole, takže náklady na benzín jejich automobilu Škoda Octavia nejsou tak vysoké. Mají dvě děti – starší syn bydlí a pracuje mimo Třebechovice a živí se sám, dcera studuje vysokou školu blízko domu a stále žije doma. Dcera dostává kapesné 1 500 Kč měsíčně a platí jí povinné ručení jejího auta.

Čisté příjmy ze závislé činnosti obou partnerů jsou dohromady 29 000 Kč měsíčně. V tabulce č. 15 můžeme vidět jejich detailní rozpis výdajů. Přispívají si 500 Kč měsíčně na stavební spoření a každý po 300 Kč na penzijní připojištění. Peníze ze stavebního spoření si chtějí již nechat na penzi. Na bankovním účtu si nechávají rezervu 45 000 Kč a vždy když je tam o hodně více peněz, převedou je na spořicí účet, kde dnes mají 165 000 Kč.

Tabulka 15: Výkaz příjmů a výdajů Pavly a Vladimíra

Příjmy (peníze na vstupu)	**Měsíčně:**
Příjem Pavla	13 000 Kč
Příjem Vladimír	16 000 Kč
Jiné příjmy	0 Kč
PŘÍJMY CELKEM:	**29 000 Kč**

Výdaje (peníze na výstupu)	**Měsíčně:**
Nájemné a splátky hypotéky	0 Kč
Daně a poplatky (TV,rozhlas, a další..)	180 Kč
Plyn a elektřina	3 650 Kč
Voda a stočné	300 Kč
Poplatek za odpady	158 Kč
Benzín	500 Kč
Opravy a údržba auta	250 Kč
Pojištění auta	417 Kč
Pojištění domácnosti	183 Kč
Další pojištění (úrazová pojištění)	1 000 Kč
Nákupy pro domácnost	4 000 Kč
Toaletní potřeby a léky	367 Kč
Oblečení a boty	333 Kč
Telefonování	200 Kč
Noviny, časopisy, předplatné	350 Kč
Služby (obědy,..)	1 000 Kč
Opravy a údržba v domácnosti	417 Kč
Opravy a údržba domu	583 Kč
Výdaje na děti	1 500 Kč

Výdaje (peníze na výstupu) - pokračování	**Měsíčně:**
Poplatky bance	70 Kč
Splátky půjček (auto,spotřebiče,…)	0 Kč
Zábava a kultura (divadlo, kino,…)	42 Kč
Jídlo v restauraci	167 Kč
Pivo a alkohol	400 Kč
Cigarety a tabák	0 Kč
Dovolená a cestování	500 Kč
Internetové připojení	0 Kč
Domácí miláček (péče a jídlo)	167 Kč
Členské příspěvky (hasiči,..)	17 Kč
Ostatní výdaje (dárky,…)	500 Kč
VÝDAJE CELKEM:	**17 250 Kč**

Výdaje na spoření	**Měsíčně:**
Stavební spoření	500 Kč
Penzijnín připojištění	600 Kč
Další	0 Kč
VÝDAJE CELKEM:	**1 100 Kč**

Shrnutí výsledků	**Měsíčně:**
Příjmy	29 000 Kč
Výdaje celkové	18 350 Kč
Výdaje na spotřebu	17 250 Kč
Výdaje na spoření	1 100 Kč
Uspořené prostředky nebo výše dluhu	**10 650 Kč**

Zdroj: Vlastní tvorba.

U tohoto případu nebudeme řešit, kolik budou mít manželé naspořeno na penzi nebo ušetřenou na spořicím účtu v době odchodu do důchodu, ale půjde zde o jednorázové

investice. Pan Vladimír se sourozenci zdědili po rodičích dům. Ten prodali a po rozdělení dědictví získal pan Vladimír částku 466 667 Kč. 66 667 Kč si chtějí ponechat na účtu a využít na opravy domu a domácnosti. Zbylých 400 000 Kč by chtěli investovat na finančním trhu. Nechtějí nést riziko, že by o část úspor přišli, ale také je nechtějí nechat ležet a znehodnocovat na běžném či spořicím účtu. Paní Pavla očekává, že půjde do důchodu za 5 let a pan Vladimír za 6 let. Peníze by chtěli mít dostupné v době odchodu do důchodu.

Nemáme jasně stanovený cíl, ale investiční horizont je 5 let. Budeme volit konzervativní strategii investování, protože je pro klienty nejdůležitější o peníze nepřijít. Možností investování, která splňuje nízké riziko a vyšší výnos než na spořicím účtu budou zajištěné podílové fondy nebo zajištěné dluhopisy.

Zajištěný fond „ČSOB Globálních příležitostí USD 1“

Charakteristika produktu:

- zajištěný fond v USD (měnové riziko zajištěno),
- splatnost fondu: 29. 5. 2020,
- vstupní poplatky: 2,5 % v úpisu, 3,5 % po úpisu (upisovací období: 12. 5. – 11. 7. 2014),
- výstupní poplatky: 0 % při splatnosti, 1 % před splatností,
- ochrana investované částky ve výši 100 %,
- maximální výnos 80 % za dobu trvání fondu, 10,55 % ročně (participace 100 %),
- fond investuje do akcií společností s vysokou tržní kapitalizací zaměřených na telekomunikaci (20 %), bankovnictví (17 %), pojišťovnictví (15 %), energii a služby (14 %), ropu a plyn (13 %), farmacii (10 %) a další,
- investice regionálně diverzifikovaná: Evropa 73 %, Kanada 15 %, USA 12 %. [26]

Novákovi investují do zajištěného fondu 400 000 Kč. Doba úpisu tohoto fondu skončila v červenci roku 2014, takže při vkladu budou hradit vstupní poplatek 3,5 %.

S výstupním poplatkem nepočítáme, protože investici nechceme vybírat před datem splatnosti. Výkonnost fondu nelze odhadnou, a to ani odvodit z historického ročního vývoje kurzu, protože fond vznikl 22. 7. 2014. Následující tabulka znázorňuje možné scénáře, pokud se bude kurz akcií v koši pohybovat od záporných hodnot až po velice vysoké hodnoty.

První případ znázorňuje dopad negativního kurzu akcií na hodnotu investice. Klient má garantováno, že v den splatnosti získá 100 % vložených prostředků, takže reálné zhodnocení bude 0 %. Přijde tedy jen o 14 000 Kč, které zaplatil na vstupních poplatcích.

V druhém případě bude na konci splatnosti zhodnocení 17 %, což odpovídá 2,71 % ročně, a přinese zisk po odečtení poplatků 54 000 Kč. Třetí případ ukazuje nárůst koše akcií o 34 %, což odpovídá 5,12 % ročně, a přinese klientovi zisk 122 000 Kč.

Maximální výnos, který může investice přinést je 80 % (10,55 % ročně), a to i v případě, kdyby koš akcií vzrostl o více než 80 %. To znamená, že maximální zisk investora může být 306 000 Kč po odečtení vstupních poplatků.

Tabulka 16: Možné scénáře výkonnosti fondu ČSOB Globálních příležitostí USD 1

Možné výsledky v den splatnosti	Investice	Poplatky 3,5 %	Vývoj hodnoty koše akcií	Zhodnocení v den splatnosti (bez popl.)	Hodnota investice v den splatnosti (bez popl.)	Hodnota investice po odečtení poplatků
Negativní scénář	400 000 Kč	14 000 Kč	-15%	0%	400 000 Kč	386 000 Kč
Neutrální scénář	400 000 Kč	14 000 Kč	17%	17%	468 000 Kč	454 000 Kč
Pozitivní scénář	400 000 Kč	14 000 Kč	34%	34%	536 000 Kč	522 000 Kč
Pozitivní scénář	400 000 Kč	14 000 Kč	85%	80%	720 000 Kč	706 000 Kč

Zdroj: Vlastní tvorba.

Tato tabulka neukazuje očekávaný výnos, slouží pouze informativně. Konečná hodnota investice se může lišit, jisté je, že bude v rozmezí 386 000 Kč – 706 000 Kč. Příjem z prodeje bude osvobozen od daně z příjmu, protože doba držení cenného papíru přesáhne 3 roky. Pokud bude klient potřebovat z naléhavých důvodů peníze dříve, je možné investici prodat. V takovém případě se platí daň z příjmu, pouze pokud bude příjem vyšší než 100 000 Kč.

6 Shrnutí a doporučení

6.1. Shrnutí

Hlavním záměrem této bakalářské práce byla analýza finanční situace třech odlišných typů spotřebitelů a sestavení jejich portfolia s ohledem na jejich přístup k riziku, investiční horizont a životní situaci, ve které se nacházejí. Praktické příklady byly namodelovány podle skutečné situace lidí v okolí, což pomohlo k reálnému vyčíslení všech příjmů, výdajů a majetku zúčastněných osob.

V prvních dvou příkladech bylo v portfoliu počítáno se všemi přebytečnými prostředky, které jedinci měli. Dle jejich investičního profilu jim byly vybrány spořicí účty, stavební spoření či zajištěné podílové fondy. Pro podrobný výpočet byl vybrán konkrétní produkt, který je na trhu dnes nabízen. Nelze to brát jako doporučení onoho produktu, slouží pouze pro ukázku. Nejprve bylo vytvořeno portfolio mladé dívky, která chce za pět let využít všechny naspořené prostředky na nové bydlení. Kvůli krátkému horizontu a neochotě riskovat ji byly vybrány méně rizikové instrumenty a vystupuje v roli konzervativního investora.

Následující příklad byl mladý pár, kterému byl propočítán hypoteční úvěr a doporučeno, jak postupovat před pořízením úvěru. Dále nechybí spoření na penzi ve všech pilířích, jak dnešní důchodová reforma nabízí. Tomuto klientovi je doporučeno i investování do zajištěných podílových fondů, konkrétně fond pro vyváženého investora ČSOB Click Plus 1.

Ve třetím případě bylo staršímu manželskému páru doporučeno, jak naložit s neočekávanými penězi z dědictví. Chtějí investovat bezrizikově a také s ohledem na krátký investiční horizont musí investovat konzervativně. Byl jim doporučen zajištěný podílový fond ČSOB Globálních příležitostí USD 1, který jim garantuje minimálně návrat investované částky.

6.2. Doporučení

Finanční situace lidí se mění s rostoucím věkem, což je zdůrazněno v této práci, kdy jsou modelové příklady rozděleny dle věku a jejich rodinné situace. Každému ze tří investorů bylo vypracováno portfolio finančních produktů tak, aby splnilo jejich

očekávání a dosáhli určitého výnosu. Aby dosáhli svých finančních cílů a předešli investičním ztrátám, měli by se řídit následujícími doporučeními.

Mladá studentka

Mladé studentce Anně bylo doporučeno založit si běžný účet, spořicí účet a stavební spoření. Běžný účet, konkrétně ČSOB studentské konto, ji bude sloužit pro každodenní platby a pro tvorbu nutné rezervy na nenadálé výdaje. Běžný účet není vhodný ke spoření, jeho zůstatek by tedy neměl být příliš vysoký. Doporučuje se maximálně šestinásobek měsíčních výdajů. Ke spoření ji byl doporučen spořicí účet ČS, kde bude mít likvidní rezervu. Při měsíčním úročení 0,7 % p. a. ji budou za šest let připsány výnosové úroky 2 299,50 Kč. Na spořicí účet by měla přispívat pravidelně každý měsíc a nevybírat malé částky bez naléhavého důvodu. Dalším spořicím produktem v jejím portfoliu je stavební spoření Mopy Junior od Modré pyramidy s cílovou částkou 150 000 Kč. Tyto peníze nejsou likvidní, a vysoce se nedoporučuje tyto peníze vybírat dříve než za šest let. Po šesti letech je může využít na financování svého bydlení nebo převést na spořicí účet, kde se budou dále zhodnocovat. Úrok a státní příspěvky přinesou po šesti letech 15 776 Kč navíc.

Mladý pár ve společné domácnosti

Mladí lidé s nutností finančního plánu, který jim umožní požádat o hypoteční úvěr do tří let. Martin a Kateřina mají již část peněz naspořenou, chtějí-li se však podílet na financování hypotečního úvěru, musí si začít aktivně spořit každý měsíc vyšší částku. Na spořicí účet musí ukládat měsíčně alespoň 2 000 Kč. Martin, jako hlavní živitel domácnosti, musí mít životní pojištění pro případ ztráty příjmu a neschopnosti splácen hypotéku. Byl jim vybrán hypoteční úvěr ČS na 20 let, kde by byla měsíční splátka 6 444 Kč. Tento výdaj by neovlivnil znatelně jejich finance, protože to nahradí výdaj za nájem, který je 7 000 Kč. Než si vezmou hypotéku a upíší se k dlouhodobému zadlužení, musí si být jisti, že o pravidelný příjem nepřijdou. Při výběru hypotéky musí sledovat nejen úrokovou sazbu, ale také poplatky za poskytnutí úvěru, vedení úvěru a za případné předčasné splacení. Sazby se mohou lišit u různých institucí.

Dále doporučujeme Martinovi zvýšit příspěvky na penzijní připojištění na 1 000 Kč měsíčně. Tato částka mu umožní čerpat nejvyšší státní příspěvek. Bylo by vhodné se zeptat zaměstnavatele, jestli nepřispívá na penzijní připojištění svým zaměstnancům. Příspěvky jsou pro zaměstnavatele výhodné, protože z nich nemusí hradit sociální a

zdravotní pojištění. Klientovi byla doporučena účast ve všech třech pilířích spojených se spořením na penzi. I. pilíř, státní důchod přinese klientovi 12 805 Kč. Pokud by se spoléhal pouze na důchod od státu, jeho příjem by klesl skoro o 10 000 Kč, což by negativně změnilo jeho životní standard. Při účasti v I., II. i III. pilíři by jeho měsíční penze stoupla na 19 362 Kč, což je dostačující částka. Bohužel důchodová reforma je názorným příkladem, jak se situace na finančním trhu mění s měnící se vládou republiky. II. pilíř, který je platný od 1. 1. 2013, bude dle rozhodnutí nové vlády zrušen. Jeho platnost skončí k lednu 2016, do konce roku by měli lidé dostat vložené peníze zpět. [27] V našem případě by tedy klient spořil na penzi pouze v I. a III. pilíři a jeho měsíční penze by byla 17 362 Kč.

Další produkt, který byl klientovi doporučen, je zajištěný podílový fond ČSOB Horizon Click plus 1. Fond je určen vyváženému investorovi. Klient musí být poučen o možném krátkodobém propadu hodnoty a neměl by v takovém případě prodávat podílové listy. I přes možný propad má klient garantován 5 % výnos. V prvním roce se předpokládá zhodnocení 2 030 Kč.

Starší manželský pár

Manželé Novákovi mají méně než 6 let do důchodu, a tak vystupují v roli konzervativního investora. Jako konzervativní investoři nechtějí podstupovat riziko, že by přišli o investovanou částku. Byl jim doporučen zajištěný podílový fond ČSOB Globálních příležitostí USD 1. Investice splňuje investiční horizont kratší šesti let a investice v podílových fondech je diverzifikovaná, aby snižovala možné riziko ztráty hodnoty. Tento fond je splatný za pět let. Je možné, že se výnosnost fondu bude pohybovat občas v záporných hodnotách. V takovém případě se nedoporučuje ukončovat investici a setrvat do konce splatnosti. Fond garantuje navrácení 100 % hodnoty investice, takže se záporná výkonnost nepromítne do konečné hodnoty investice (nebereme v potaz nutné poplatky). Klienti musí být upozorněni i na možný negativní výsledek a poučeni, jak se to promítne do jejich investice. V případě tzv. neutrálního scénáře by investice dosáhla minimálně 2,81 % p. a., což by přineslo 54 000 Kč navíc v den splatnosti (již po odečtení poplatků). Pozitivní výhled však počítá s vyšší výnosností. Po ukončení fondu mohou peníze převést na spořicí účet, anebo část opětovně investovat. Pokud by chtěli podílové listy prodat dříve než za 3 roky, musí příjmy zdanit daní z příjmu fyzických osob.

Obecná doporučení pro investory:

- sepište veškeré příjmy a výdaje domácnosti,
- definujte cíle, kolik peněz bude třeba, kdy jich chcete dosáhnout,
- stanovte, kolik peněz jste ochotni měsíčně odkládat na spoření či investování, a nejdříve si vytvořte nutnou rezervu na běžném účtu,
- zjistěte, jakým jste typem investora – jaké riziko jste ochotni podstoupit. V tom Vám pomohou investiční dotazníky dostupné na internetu a u Vašich finančních poradců a zprostředkovatelů (banky),
- informujte se o investičních instrumentech, které Vám jsou doporučeny dle Vašeho investičního profilu – nebojte se informovat u různých finančních zprostředkovatelů (nejen Vaší oblíbené bankovní instituce), přátel, známých, i nezávislých finančních poradců,
- pečlivě čtěte všechny smlouvy a zjistěte si poplatky s investicí spojené, vždy se ptejte na nejasnosti,
- revidujte svoji finanční situaci – průběžně monitorujte své příjmy, výdaje a majetek, protože finanční situace jedince se mění s věkem, dospívajícími dětmi, po splacení hypotéky, apod.,
- sledujte měnící se situaci na finančním trhu (úrokové míry, zajímavé investiční nabídky, důchodovou reformu, podmínky platby daně z příjmu z cenných papírů) a využívejte možných daňových odpočtů a dalších výhod.

7 Závěr

Práce se zabývala osobními financemi a poskytovala základní informace o financích, kterým by měl každý jedinec rozumět. Plánováním svých financí by se měl věnovat každý bez ohledu na to, zda chce investovat či ne. Mnoho lidí v dnešní době začne řešit finanční situaci až v okamžiku, kdy se dostane do dluhů, které se rychle prohlubují. Aby se předešlo této dluhové spirále, je nutné zvyšovat všeobecnou finanční gramotnost lidí. Děti by se měly o finanční gramotnosti učit již na základní a střední škole, starší lidé by se měli sami více vzdělávat. Pomohou jim k tomu nejen různé placené kurzy, ale také články na internetu, ekonomické časopisy a noviny, nebo knihy. Základní informace o finančním trhu, bankovních produktech a investičních instrumentech jsou obsahem první kapitoly této práce. Druhá kapitola popisuje osobní finance, jejich změnu s přibývajícím věkem jedince a rozděluje investory do skupin podle toho, jaké jsou ochotni podstoupit riziko kvůli vyššímu očekávanému výnosu investice. Produkty, které jsou nejčastěji využívány, byly prakticky představeny v následující části. Byly vybrány tři typy spotřebitelů lišící se věkem i cílem spoření či investování. Situace každého spotřebitele byla zasazena do kontextu, který byl důkladně popsán a vyčíslen. Po analýze jejich situace jim byl sestaven finanční plán a portfolio produktů, které by měli využít. Na závěr byla formulována vhodná doporučení, kterými by se měli řídit, aby splnili své cíle.

Lidé, kteří efektivně spravují své finance, mají tu výhodu, že opravdu dosáhnou cílů, které si na začátku stanovili. Finanční plán musí pravidelně monitorovat a případně revidovat. V případě naléhavějších či složitějších finančních rozhodnutí doporučujeme konzultaci s finančním poradcem. Je velice nápomocné mít svého finančního poradce, kterému důvěřujeme, a o naše portfolio se postará. Na českém trhu panuje stále velká nedůvěřivost vůči finančním poradcům, věřím ale, že se to brzy změní. V jiných vyspělých státech je obvyklé, že každý jedinec má svého finančního poradce. V České republice narůstá počet lidí využívajících služby poradců, je to však stále zanedbatelné množství.

8 Seznam použité literatury

8.1. Literární zdroje

[1] DITTRICHOVÁ, Jaroslava, Jitka PTATSCHEKOVÁ a Vojtěch JINDRA. *Základy financí*. Vyd. 1. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010, 187 s. ISBN 978-807-4350-740.

[2] Zákon č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů

[3] REVENDA, Zbyněk. *Peněžní ekonomie a bankovnictví*. 5., aktualiz. vyd. Praha: Management Press, 2012, 423 s. ISBN 978-80-7261-240-6.

[4] Zákon č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, ve znění pozdějších předpisů

[5] POLOUČEK, Stanislav. *Bankovnictví: bankovnictví obchody, služby, operace a rizika*. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006, xvii, 716 s. ISBN 80-717-9462-7.

[6] KALABIS, Zbyněk. *Základy bankovnictví: bankovnictví obchody, služby, operace a rizika*. 1. vyd. Brno: BizBooks, 2012, 168 s. ISBN 978-80-265-0001-8.

[7] DITTRICHOVÁ, Jaroslava. *Studijní materiály k předmětu burzy a finanční trhy*. Hradec Králové, 2010

[8] FILIP, Miloš. Osobní a rodinné bohatství: kam s penězi. Vyd. 1. Praha: C. H. Beck, 2006, xv, 474 s. ISBN 80-7179-416-3

[9] SYROVÝ, Petr a Tomáš TYL. *Osobní finance: řízení financí pro každého*. 2. aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2014, 220 s. Osobní a rodinné finance. ISBN 978-80-247-4832-0

[14] Zákon č. 90/2012 Sb., o obchodních korporacích

[15] DITTRICHOVÁ, Jaroslava, Libuše SVOBODOVÁ, Ivan SOUKAL a Vojtěch JINDRA. *Základy financí*. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014, 214 s. ISBN 978-80-7435-409-0.

8.2. Elektronické zdroje

[10] MODIGLIANI, Franco, and Richard BRUMBERG. "Utility analysis and the consumption function: An interpretation of cross-section data." *Franco Modigliani* 1 (1954) [dokument ve formátu PDF] [cit. 2015-02-18]. Dostupné z: http://www.arabictrader.com/arabictrader_storage_server/application/2009/08/15/pdf/v202/B4E8E626-EFEE-42B4-FE04-862C02B7AC83.pdf#page=18

[11] Výbor Evropských regulátorů cenných papírů, *MiFID: průvodce spotřebitele; Investování do finančních produktů*, únor 2008, Ref. CESR/08-003 [dokument ve formátu PDF] [cit. 2015-02-22]. Dostupný z: http://www.cnb.cz/cs/spotrebitel/ochrana_spotrebitele/MiFID_CZ.pdf

[12] AKAT ČR, Asociace pro kapitálový trh České republiky, *Výroční tisková konference AKAT 2014*, 11. únor 2015, [dokument ve formátu PDF] [citovaný

2015-03-01]. Dostupný z: http://www.akatcr.cz/download/3125-tk20150211_prezentace_roku_2014_final.pdf
[13] Conseq, Investiční dotazník, [cit. 2015-03-01]. Dostupné z: https://www.conseq.cz/news.asp?page=211
[16] NOVOTNÝ Radovan, *Rodinný rozpočet: Jak vytvořit svůj rozpočet*? [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: http://www.mesec.cz/clanky/rodinny-rozpocet-jak-vytvorit-svuj-rozpocet/
[17] Spoření ČS, Česká Spořitelna, [cit. 2015-03-12]. Dostupné z: http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/open_product_164.xml
[18] Stavební spoření Mopy Junior, Modrá pyramida, [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: https://www.modrapyramida.cz/produkty/sporeni-a-investovani/sporeni-pro-deti/sporeni-mopy-junior
[19] Stavební spoření, Modrá pyramida, [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: https://www.modrapyramida.cz/online-nastroje/stavebni-sporeni
[20] ČSOB Studentské konto, ČSOB, [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: http://www.csob.cz/cz/Lide/Ucty-a-platby/Stranky/CSOB-Studentske-konto.aspx
[21] Hypoteční kalkulačka, Česká spořitelna, [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: http://www.csas.cz/banka/appmanager/portal/hc?_nfpb=true&_pageLabel=calc_hc
[22] *Pilíře Českého důchodového systému*, Důchodová reforma.cz, [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: http://www.duchodovareforma.cz/duchodovy-system/
[23] Kalkulačka důchodové reformy, MPSV, [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: http://duchodovakalkulacka.mpsv.cz/www/?rok_narozeni=1989&pohlavi=1&mzda=25000&vynos=4&save=Vypo%C4%8D%C3%ADtat&_form_=calc
[24] Kalkulačka důchodového zabezpečení, ČSOB Penzijní společnost, [cit. 2015-03-23]. Dostupné z: http://kalkulacka.csobpf.cz/vypocet-sporeni-ve-3-piliri/
[25] ČSOB Click Plus 1: Zajištěné fondy, [cit. 2015- 03-24]. Dostupné z: http://www.csob.cz/cz/fondy/Zajistene-fondy/Stranky/BE6238493355.aspx
[26] ČSOB Globálních příležitostí USD 1: Zajištěné fondy, [cit. 2015- 03-24]. Dostupné z: http://www.csob.cz/WebCsob/Fondy/BE/BE6265843316-LETAK.pdf
[27] *Druhý penzijní pilíř zruší vláda k lednu 2016*, ČT24, ČTK. [online]. 2014-11-12 [cit. 2015-04-08]. Dostupné z: http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/292180-druhy-penzijni-pilir-zrusi-vlada-k-lednu-2016/

9 Seznam obrázků, grafů a tabulek

Graf 1: Rozdělení finančního trhu 4
Graf 2: Rozdělené fondů dle typu v ČR k 31. 12. 2014 [12: s. 8] 14
Graf 3: Závislost bohatství dobrovolného, z penzí a celkového na věku 18
Graf 4: Závislost změny jmění dobrovolného, z penzí a celkového na věku 18
Graf 5: Závislost příjmu a spotřeby na věku 19
Graf 6: Závislost velikosti rodiny na věku jedince 19

Obrázek 1: Magický trojúhelník investování 11
Obrázek 2: Postup sestavování finančního plánu 16

Tabulka 1: Vzor výkazu příjmů a výdajů rodiny 24
Tabulka 2: Vzor rozvahy rodiny 26
Tabulka 3: Výkaz příjmů a výdajů Anny 28
Tabulka 4: Spoření ČS za rok 2015 29
Tabulka 5: Spoření ČS za rok 2015 - 2020 30
Tabulka 6: Stavební spoření Mopy Junior za rok 2015 - 2020 31
Tabulka 7: Běžný účet ČSOB Studentské konto za roky 2015 - 2020 32
Tabulka 8: Celkové úspory Anny v roce 2020 32
Tabulka 9: Výkaz příjmů a výdajů Martina a Kateřiny 33
Tabulka 10: Hypoteční úvěr ČS pro Martina a Kateřinu 34
Tabulka 11: Důchod z I. a II. pilíře pro Martina 36
Tabulka 12: Důchod z III. pilíře pro Martina 37
Tabulka 13: Celkové výplaty ze spoření na penzi 38
Tabulka 14: Výkonnost zajištěného fondu ČSOB Click Plus 1 v prvním roce trvání investice 39
Tabulka 15: Výkaz příjmů a výdajů Pavly a Vladimíra 40
Tabulka 16: Možné scénáře výkonnosti fondu ČSOB Globálních příležitostí USD 1 42

10 Seznam příloh

Příloha č. 1 Investiční dotazník CONSEQ [13]

Investiční dotazník

CONSEQ™

Klient (Klient-dítě):
Jméno a příjmení /název: ..... RČ/IČO: .....

Zákonný zástupce*:
Jméno a příjmení: ..... RČ: .....

**) Nevyplňuje se v případě, že Klient není zastoupen zákonným zástupcem*

Číslo smlouvy: .....

Conseq Investment Management, a.s., (dále jen „Conseq") tímto sděluje zákazníkovi, že jej řadí do kategorie zákazníků, kteří NEJSOU profesionálními zákazníky, jak je tato kategorie vymezena zákonem č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, v platném znění a jak byl zákazník před vyplněním investičního dotazníku poučen. Klient svým podpisem potvrzuje převzetí této informace o svém zařazení a poučení o právu žádat změnu zařazení s dopadem do úrovně ochrany s tím spojené.

1. Na jakou dobu hodláte investovat, jaký je Váš investiční horizont?

- šest měsíců až dva roky ☒ 0
- dva až pět let ☐ 4
- čtyři až šest let ☐ 6
- dlouhodobě, rozhodně déle než šest let ☐ 8

2. Jak je pro Vás důležitá možnost investici rychle přeměnit na hotové peníze?

- Mám málo jiných likvidních úspor a proto je pravděpodobné, že v případě nenadálých finančních obtíží danou možnost budu nucen využít. ☒ 0
- Hodlám ponechat prostředky investovány po celou zamýšlenou dobu a mimořádné výdaje pokrývat z jiných úspor, ovšem může reálně nastat i situace, že budu muset výběr veškerých prostředků provést. ☐ 2
- Mám dostatek likvidních úspor pro mimořádné situace a proto není pravděpodobné, že bych byl nucen větší část investovaných prostředků vybírat před zamýšleným horizontem. ☐ 4

3. Dáváte při investování přednost velikosti výnosu nebo jistotě?

- Od své investice očekávám zejména nízké riziko. Nechci, aby její hodnota příliš kolísala. ☒ 0
- Investuji, abych získal vyšší výnos. Jsem si vědom, že hodnota mé investice může poklesnout, ale hledám spíše střední až nižší míru kolísání investice. ☐ 3
- Preferuji vysoké výnosy. Vím, že hodnota mé investice může výrazně kolísat. ☐ 6

4. V případě, že by se snížila hodnota Vaší investice během několika dní o 10%:

- Okamžitě prodám svoji investici a zabráním tím dalším ztrátám. ☒ 0
- Počkám na další vývoj. Bude-li pokles dále významně pokračovat, rozhodnu se pro prodej. ☐ 2
- Nebudu reagovat, případně při dalším poklesu využiji této příležitosti a investuji za nižší ceny. ☐ 4

5. Jak hodnotíte své znalosti a zkušenosti v oblasti investování?

- Nemám znalosti a zkušenosti, oblast investic sleduji prozatím jen krátkou dobu nebo vůbec ☒ 0
- Dostatečné, oblast investic sleduji aktivně již delší dobu a uvědomuji si rizika s nimi spojená. Mám zároveň více než rok zkušeností s investováním do investičních nástrojů. ☐ 1
- Nadprůměrné, mám VŠ vzdělání v oblasti financí, nebo se k investicím vztahuje mé povolání / podnikání převážně vykonávané v posledních 3 letech, nebo mám více než 3 roky zkušeností s investováním do investičních nástrojů v objemu, který představuje významnou část mého majetku. ☐ 2

6. Jaká je výše Vašeho majetku ve vztahu k zamýšlené investici (resp. příjmů k pravidelné investici)?

- Jedná se o většinu (více než 70 %) hodnoty mého majetku (resp. většinovou část příjmu). ☒ 0
- Jedná se o významnou, ne však rozhodující část (20 –70 %) mého majetku (resp. část příjmu). ☐ 2
- Jedná se o nevýznamnou část hodnoty mého majetku (méně než 20 %) (resp. malou část příjmu). ☐ 4

7. Jak bude investována většina prostředků?

- Jednorázově, příp. v několika jednorázových vkladech. ☒ 0
- Pravidelnými vklady rozloženými v čase po celou dobu trvání investice. ☐ 2

8. Hodláte využít postupného snižování rizikového profilu Vaší investice?

- Ne, investiční strategie zůstane po celou dobu nezměněná. ☒ 0
- Ano, hodlám snižovat rizikovost portfolia, příp. využít realokačního programu s postupným snižováním rizika portfolia. ☐ 2

Conseq Investment Management, a.s., Burzovní palác, Rybná 682/14, 110 05 Praha 1, IČO: 264 426 71, zapsaná v Obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, oddíl B, vložka 7153
Tel.: +420 225 988 222, 800 900 905, Fax: +420 225 988 285, e-mail: fondy@conseq.cz, www.conseq.cz

CONSEQ™

9. Jaká je povaha Vámi zamýšlené investice?

- Jednorázová investice bez následných investic. ☐
- Pravidelné investice ve stejné výši. ☐
- Nepravidelné (co do času nebo výše) investice. ☐

10. Jaká je povaha a rozsah Vaší zaměstnanecké či podnikatelské činnosti?

- Zaměstnanec (obor, očekávaná výše příjmu / rok) .....
- Podnikatel (obor, očekávaná výše příjmu / rok) .....
- Jiná (obor, očekávaná výše příjmu / rok).....

11. Politicky exponovaná osoba: ANO / NE (X)

**) Nehodící se škrtněte. Politicky exponovanou osobou je fyzická osoba ve smyslu § 4 odst. 5 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, v platném znění, tzn. fyzická osoba ve významné veřejné funkci s celostátní působností (např. hlava státu, předseda vlády, ministr, poslanec, soudce, velvyslanec atp.) s bydlištěm nebo místem výkonu funkce mimo ČR, anebo osoba jí blízká (manžel, partner, rodič, syn/dcera, zeť/snacha atp.) nebo s ní v blízkém podnikatelském vztahu (společník nebo skutečný majitel stejné právnické osoby atp.*

12. Jaký je zdroj peněžních prostředků, které budou investovány? Pokud kromě prvotní investice či investic na základě vydaného trvalého pokynu předpokládáte také budoucí mimořádné platby, jaký je jejich zdroj, v jaké výši je očekáváte a v jakém časovém horizontu?

13. Skutečný majitel Právnické osoby*: .....

**) Nevyplňuje se v případě, že Klientem je fyzická osoba*

Vyhodnocení investiční části dotazníku (otázky č. 1 až 8): Celkový počet bodů .....0.....

Odpovídající investiční strategie: 0 – 5 Peněžní trh, 6 – 11 Konzervativní, 12 – 21 Vyvážená, 22 – 32 Růstová - Dynamická.

Prohlášení klienta:

☐ Klient odmítá vyplnit otázky č. 1 až 8 (či jejich část) nebo vědomě vyžaduje rizikovější investiční strategii, než která odpovídá jeho vyhodnocení. V takovém případě bere na vědomí, že Conseq odmítá poskytnout mu investiční službu spočívající v obhospodařování portfolia investičních nástrojů nebo v investičním poradenství, nebo že jej Conseq v případě ostatních investičních služeb (například obstarání nákupu či prodeje investičního nástroje) poučuje, že takový přístup neumožňuje Conseq doporučit klientovi pro něj vhodnou investiční strategii.

Potvrzuji, že jsem obsahu dotazníku porozuměl, vyplnil jej v souladu se svým nejlepším vědomím a při jakékoli podstatné změně údajů uvedených v tomto dotazníku o této změně Conseq bez zbytečného odkladu vyrozumím.

Beru na vědomí, že otázky č. 9 až 12 slouží ke kontrole klienta podle zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, v platném znění, a že neodpovím-li na některou z nich či odpovím-li nepravdivě nebo neúplně, je Conseq oprávněn odmítnout mi poskytnutí investiční služby nebo uskutečnění obchodu.

Svým podpisem prohlašuji, že v dotazníku mnou uvedené údaje jsou pravdivé, úplné a prosté zkreslení. Beru na vědomí, že odpovídám za škodu způsobenou nepravdivým nebo neúplným vyplněním dotazníku.

Podpis klienta..... V..... dne ..... ověřil .....

Kategorie (vyplní Conseq):

☐ kategorie A

☐ kategorie B

☐ kategorie C

Kategorii určil ..... dne .....

Conseq Investment Management, a.s., Burzovní palác, Rybná 682/14, 110 05 Praha 1, IČO: 264 426 71, zapsaná v Obchodním rejstříku vedeném Městským soudem v Praze, oddíl B, vložka 7153
Tel.: +420 225 988 222, 800 900 905, Fax: +420 225 988 285, e-mail: fondy@conseq.cz, www.conseq.cz

FIM UHK
UNIVERZITA HRADEC KRÁLOVÉ
Fakulta informatiky a managementu
Rokitanského 62, 500 03 Hradec Králové, tel: 493 331 111, fax: 493 332 235

Zadání k závěrečné práci

Jméno a příjmení studenta: **Petra Henclová**

Obor studia: Finanční management
Jméno a příjmení vedoucího práce: **Jaroslava Dittrichová**

Název práce:
Osobní finance a finanční poradenství

Název práce v AJ:
Personal finance and financial consulting

Podtitul práce:

Podtitul práce v AJ:

Cíl práce: Analýza osobních financí s modelovými příklady a řešením pro vybrané typy spotřebitelů.

Osnova práce:
1. Úvod
2. Cíl a metodika
3. Bankovní a investiční produkty
4. Osobní finance
5. Modelové příklady osobních finančních plánů pro různé typy spotřebitelů
6. Shrnutí a doporučení
7. Závěr

Projednáno dne: 9. 7. 2014

Podpis studenta

Podpis vedoucího práce